

EGYENLŐSÉG

Szerkesztőség és kiadóhivatal:

Budapest, V., Személynök-u. 25.

Telefonszám: 95—28.

POLITIKAI JELLEGŰ

ZSIDÓ FELEKEZETI ÉS TÁRSADALMI HETILAP

Szerkeszti és kiadja: SZABOLCSI MIKSA.

Előfizetési feltételek:

Egész évre házhoz küldve 20 K

Fél évre ... .. 10 K

Negyed évre ... .. 5 K

MEG JE LEN IK M I N D E N V A S Á R N A P .

A zsidó tiszték a német hadseregben.

— Saját tudósítónktól. —

Berlin, október.

A német császár elrendelte, hogy a zsidó tiszték ki-nevezésére vonatkozó előterjesztéseket a legrövidebb uton juttassák eléje, — százötvenkét zsidó ifju közben had-naggyá avansált, — s mi megkérdeztük a hadügyminiszte-rumban v. *Schnitzler* őrnagyot, mi a hivatalos felfogás a zsidó vallásu német katonákról?

— A legvakmerőbb és legbátrabb katonáink közé tartoznak, — kezdte az őrnagy, aki való-ságos lelkesedéssel beszélt a német hadsereg-ben küzdő zsidókról.

— A számuk is meghaladja a nyolcvan- ezret; a hősiességük, kitartásuk, hazaszeretetük, áldozatkészségük pedig mindennél jobban bizo- nyította, hogy az antiszemitizmusnak nincsen semmi értelme. Csak természetes, hogy ilyen körülmények között Őfelsége, a császár és király egy pillanatig se habozott a zsidó katonák hő- siességét meg is jutalmazni. E tekintetben egyéb- ként nincs is kivétel, előléptetésben és kitünté- tésben a vallására való tekintet nélkül részesül- nek azok a katonák, akik ezt megérdemlik.

— A vaskeresztet eddig nagyszámu zsidó vallásu katona kapta meg, — legtöbbsnyire az első osztályut. Ez is — ugyebár — bizonyítéka, amit nem lehet eléggé hangsúlyozni, hogy a zsidó katonák haláltmegvető bátorsággal küzde- nek a hazáért. Mindig ott vannak, ahol a leg- gyilkosabb a tűz, ahol a halál legjobban szedi martalékát és bizonyos, hogy ez a háboru meg fogja szüntetni azokat a vitákat, amelyekre a zsidó katonák előléptetési viszonyai eddig alkal- mat szolgáltattak.

A viszony a zsidó és másvallásu katonák között elsőrangú. A kaszárnyában, békében talán lehetett eset rá, hogy a — sajnos — ezelőtt nagyon elharapódzott antiszemita agitáció olyan válaszfal-félét állított fel a zsidó katonák és másvallásu bajtársaik között. Ezt a háboru, mint annyi sok más ellentétet, egy csapásra meg-

szüntette. A harcmezőn nincs vallási különbség; különösen, ha katonáink látják, hogy a zsidó bajtárs vészben és viharban épugy megállja a sarat, mint a többi katona. És még valamit: a hazatérő sebesültek között vannak, akik legen- dákat mesélnek arról a bajtársi szeretetről és odaadásról, amellyel a zsidó katonák a sebesül- teket támogatják. A zsidó katona az, aki a leggyilkosabb tűzbe is visszatér, hogy megse- besült jóbarátját onnan megmentse, hogy fog- ságba ne jusson.

— Az oroszországi harctéren pedig nem csupán mint sorkatonák, hanem mint felderítő szolgálatot végző előőrscsapatok és rekvirálók végeznek el megbecsülhetetlenül fontos feladato- kat. A zsidó katona ott fenn Orosz-Lengyel- országban olyan szükséges a német csapatok előnyomulásánál, mint a negyvenkettes ágyuk a belga erődök ostrománál. Általában mondhatom: a hadvezetőség a legteljesebb mértékben meg van elégedve zsidó vallásu katonáival.

Ennyit mondott az őrnagy. És e vélemény mintha általánossá válna az egész hadseregben. Az augsburgi Oberkommando betiltja egy lap megjelenését a felekezeti béke veszélyeztetése címén, mert a lap azt írta, hogy nem kell azt hinni, mintha a zsidók háborus magatartása megszerezte volna e „faj“ számára a német „polgárjogot“. A müncheni főparancsnokság hivatalosan közlése az egyik bajor ezred parancsnokának egy ütközet után kiadott napiparancsát, amelyben az ezredes különösen kiemeli és megdicséri a zsidó katonák hősiességét és: a német kor- mány az orosz-lengyelországi zsidók számára kiadott zsar- gon-nyelvű lapjában követendő példaként utal arra, hogy „a német zsidóság vérrel, emberáldozattal, tetemes anyagi eszközökkel és minden elképzelhető módon támogatja Né- metországot abban, hogy Európát megszabadítsa az orosz pogromrendező kozák-uralomtól.“ Ugyanez az ujság jelenti, hogy a német zsidóság eddig 174 milliót adott össze a háborus jótékony céljaira és hogy „a német birodalmi kormány kellően tudja értékelni azt a nagy áldozatkészsé- get, amelyet a zsidóság ebben a háboruban tanusít“.

Nemény Vilmos.

Glosszák a hétről.

□ Vidéki keresztényszocialista lapban olvasom: „A szerajevói gyilkosság értelmi szerzői szabadkőművesek voltak.“ Így, ilyen határozottan.

Ugyanott olvasom:

„Az a sok rettenetes gázság, ami ebbe a szörnyű háboruba sodorta az emberiséget, oroszánrészben a szabadkőművesek számlájára irandó.“ Így. Ilyen határozottan.

Ugyanott még ezt is:

„A szabadkőművesség Európa alatt évtizedek óta fűtötte a világháboru tüzét. A francia-német ellentétet végsőig feszítette, Törökországban forradalmat szított. Háborút provokált a Balkánon.“ Így. Ilyen határozottan.

Na meg ezt:

„A máramarosi hazaárulási perben is szabadkőműves ügyvédek védtek az „ártatlan“ ruténeket.“

Mind ugyanabban az egy cikkben van az a sok hajmeresztő ostobaság, amely rövidebbre fogva így hangzik: Ami rossz van a világon, annak a szabadkőművesek az okai. Nem valami komplikált tétel, nagyon érthető a keresztényszocializmus részéről. Hogy mért, hogyan, milyen formában lettek volna a szabadkőművesek a szerajevói gyilkosság szerzői, azt a cikk nem is mondja. De alapul elég annyi is, hogy a szerajevói pör tárgyalásán kimondták ezt a szót: szabadkőműves. Ez elég. Nincs Narodna Obrana, nincs nagy-szerb propaganda, a bíróság téved, ha hiszi, hogy van. Nincs. Csak páholy van, csak szabadkőművesek vannak. A páholyból zudul minden rossz a világra. Nemcsak a szerajevói gyilkosság, hanem az egész háboru is. A nemzetközi szabadkőművesek addig üzték a nemzetköziséget... Meddig? Amíg egyik nemzet a másik ellen nem ment karddal-puskával. Furcsa logika.

Még furcsább, hogy a rutének megvédelmezésével is meg lehet vádolni a páholyt. Tudunkkal a magyar bíróság előtt a vádlottnak *kell*, hogy védője legyen. Ha *nincs*, akkor hivatalból rendelnek ki melléje. Hát a hazaáruló ruténeknek is volt védőjük. Hiszen Principnek és Cabrinovicsnak is volt! kellett, hogy legyen. Mióta azonosodik a védő a védettel?

És azután, illetve: mindenekelőtt — a hazaáruló rutének védői nem is voltak szabadkőművesek.

Megtörténhetik tehát, hogy a szerajevói gyilkosság értelmi szerzői sem voltak azok, sőt megeshetik, hogy még a világháborut sem a szabadkőművesek okozták. Megtörténhetik, de nem kívánjuk, hogy a vidéki keresztény szocialista lapok ezt belássák.

Parancsolnak még egy idézetet?

„A köztudat a bizonyágunk, hogy hősiesség, önfeláldozás, adakozás, el nem csüggedés, a drágaság ki nem aknázása terén progresszív *polgártársaink*, enyhén szólva, nem igen tüntették ki magukat.“

Kik ezek a progresszív polgártársaink? Kik vol-

nának? A zsidók. Enyhén szólva. De lefordítva az enyhéséget, ez a mondat azt jelenti, hogy a zsidók gyávák, önösek, zsugoriak, megijedők, uzsorázók. És pedig nemcsak a rendes mértékben, hanem külön háborus adagokban.

És mi bizonyítja ezt? Nem adatok, persze, hogy nem adatok. Csak a köztudat. Például a Fejérmegyei köztudat, amely mindezt beírta a Naplójába. A gonosz mondat minden alkatrészének a nyilvánosság előtt a cáfolata. Utalunk lapunknak egy szomorúan dicsőséges rovatára, melyben a gyáva zsidóság csatatéri halottai sorakoznak. Eszünkbe jut a Pester Lloyd gyűjtése, amely meglepően nagy összeggel mutatja, hogy a zsidó nem önfeláldozó. Látjuk az elzsidósodott sajtót, amely nemcsak hogy maga nem csügged, hanem lelkes hangulatban tudta megtartani mindeddig az egész ország lakosságát és nézzük, hogy a szintiszta keresztény hatóságoktól nem tudunk kicsikarni valami törvényt arra, hogy az élelmi cikkek árai limitáltassanak.

Mindent összevéve mi mégis csak „bizonyos vendégek“ és „bizton-bátran zsiros gyökeret vert bevándorlók vagyunk.“

Ó, ha bizonyos emberekre volna bizva, lám, milyen hamar csinálnának muszka invázió *nélkül* is Oroszországot ebből az országból! Szerencsére nincs rájuk bizva.

*

Magyar élclapból:

— No de a háboru azért mégis rátok zuditotta nálunk is a pogromot, mert a csatatéren, bármennyire igyekeztek is, közületek is csak marad, még pedig, sajnos, a java. Még többen juttok kémkedésért és hazaárulásért akasztófára, nem hiába volt Judás az ükapátok!

Mi ez? Ez: részvét, vicces részvét a galíciai menekültekkel.

*

Ezzel szemben:

Becza Mihály, Becza Elek, Becza Hoel, Seknél Miklós és Seknél Mihály kisszolyvai lakosok azzal voltak vádolva a kassai hadbírótság előtt, hogy október 8-án a betört oroszokat diadallal fogadták és e szavakkal üdvözölték:

— Hála isten, hogy itt vagytok, kedves testvéreink. Már évek óta vártunk rátok, legalább megszabadítottok bennünket az uraktól meg a zsidóktól.

A főntebbi Beczák és Seknálok hazaárulók voltak. Tehát zsidók. Csak azt nem értem, hogy ezek a zsidók mért akarnak megszabadulni a zsidóktól? Zsidó a zsidónak kivájja-e szemét? Vagy talán nem is zsidók a hazaárulók? Akkor hát mik?

„Széchenyi“

fiunevelő- és tanintézet,
bennlakó és bejáró tanulók számára.

Budapest, V., Személynök-utca 7, I. em.

Telefon 152-64. ■■■ ■■■ ■■■ Telefon 152-64.

A király szava.

Mi türes-tagadás, Magyarországon sem a galiciái, sem a felvidéki — máramarosi, ungi, beregi — orosz betörések menekültjei és főképpen anyagilag sujtott áldozatai a maguk keserves sorsa iránt másoknál, mint zsidóknál, valami nagy részvétet kelteni nem tudtak. A hatóságoknak és az államnak hivatalos szíve megmozdult ugyan, de inkább a tessék-lássék kedvéért, mint belső együttérzés következtében. Sokan voltak, akik nem tudták feledni, hogy ezeknek a menekülteknek egy igen nagy része, az országos átlagot mindenestre tulszárnyaló része, zsidó. Tehát különböztettek. Félték tőlük és másokat is féltettek tőlük. A galiciáinak nem volt maradásuk az ország területén. Megállás, megpihenés helyett a legtöbbje bolyongani volt kénytelen és testvéri vagy ölelő karok saját felvidéki honfitársainkat sem marasztották sehol. A nagy nemzeti egybeforradás idején is látnunk adatott az örök zsidó sorsa, akit hitestvéreinknek, gyermekeiknek és kenyérkeresőiknek e nehéz napokban sűrűn hulló vére, példás áldozatkészsége és mocsoktalan hazafisága sem tudott teljesen megváltani. De, ime, az aggodás pillanataiban megcsendült a király szava. Az ősz uralkodó bölcsesége, mely a szenvedések végtelen sorában fejlett szintisztára, szívéen szűrődve keresztül, példaként ragyog fel. Egyformán utasítja kormányait, az osztrákot és a magyart, hogy a háboru által közvetlenül sujtott vidékek sorsát különös gondoskodás tárgyává tegyék s az erre hivatott helyi tényezők bevonásával tegyék meg mindenekelőtt a fenyegető inség elhárítására szükséges lépéseket. Mindnyájunk, országok atyja, ime nem különböztet. Atyai szeretettel fordul — maga mondja így — hü alattvalói felé, akiknek személye és vagyona annyi veszedelemnek volt kitéve és gazdasági existenciája annyi kárt szenvedett. Királyi szóval biztosítja e vidékek lakosságát, hogy további messzemenő gondoskodására számíthat, elvárja, hogy tettekre sz férfiassággal fognak az újraépítés nagy munkájában részt venni és biztosítja és reméli, hogy mielőbb kiköszörülheti a jólétét ért súlyos csorbát és újból megvetheti boldogulásának és kulturális életének biztos gazdasági alapjait. Megkapó e gyönyörű beszéd. Összefoglaló. Nem válogató. Egyenlő mértékkel mérő. Csak a kárvallottak és szenvedők sorsát — nem pedig a társadalmi és gazdasági elhelyezkedés vagy a felekezeti hovatartozandóság körülményeit mérlegelő. Mindenek fölé emelkedő példája az igazságszeretetnek, a honszerelemnek, a humanus és atyai érzésnek.

A háboru körül.

Hősök.

(Dr. Keszt Ármin. — Schreyer Simon.)

Még mindig akadnak hangok a gyáva és kényelmet kereső zsidó katonáról. A mi hasábjaink most örök és eleven cáfolat ezekre a vádakra. A vitézségi érdemeiről szóló statisztikáinkból azonban hadd elevenedjen meg most néhány eset, hogy mi van az ilyen szürke szavak mögött, mint: „ezüst érmet kapott . . . vitézségi érmet kapott.“

Keszt Ármin dr.: a civilben békés jogász, jelenleg pedig kadett a 29-es vadászoknál legujabban az ezüst vitézségi érdemrend tulajdonosa.

Aug. 28-án önként vállalkozott egy, oroszoktól megszállottnak vélt erdő átkutatására. Négy emberrel egész

éjjel patrouillirozott, fölfedezte az oroszok hadállásait s jelentése alapján a csapat támadásba ment át.

Heves harcban minden tiszt elesett vagy sebet kapott. A kommandót Keszt Ármin dr. veszi át, közben balkezét négy golyó járja át, de ő evvel mit sem törődve, rohamra vezeti a csapatot, kiveri az oroszokat a hadállásaikból, erről jelentést tesz előbb s csak azután megy a Hilfplatzra bekötöztetni súlyos sebet. Napiparancsban dicséretet kapott, előléptették. Most pedig megkapta a vitézségi érdemrendet.

Sebe még nem gyógyult teljesen, de letelt a szabadsága és most már újból utban van a harctér felé.

Schreyer Simon szegedi származásu zsidófiu: a przemysli harcok egyik hőse. A körültekintésnek, a leleményességnek, az okosságának annyi tanujelét adta a Przemysl körül lefolyt harcokban, hogy ma a vitézségi ezüstérem disziti mellét, amelyet maga Kuzmanek, Przemysl várparancsnoka tűzött a mellére nagy ünnepség közepette ezred-, zászlóalj- és századparancsnokának a jelenlétében október 15-én, mindjárt Przemysl felszabadítása után.

Érdemet erre, mint járőrparancsnok szerzett. Október 5-én küldték ki valamelyik nyugoti védőerőből figyelő járőrnek az ellenség megfigyelésére. Késő délután ment ki, hogy a parancsban megjelölt helyről végezze nyolc emberével az ellenség megfigyelését. Mire azonban a fixirozott hely közelébe ért, az már az ellenség hatalmában volt. Így azután ő maga választott ki magának megfelelő megfigyelő helyet. Még pedig ugyancsak jót. Mennyire jót, az kitünik abból, hogy csakhamar észlelte, hogy egy közeli falut és a mellette elterülő erdő szélét megszállotta az ellenség, avval a nyilvánvaló szándékkal, hogy ott éjjelezzen is. Erre rögtön ment a jelentés és a mi tűzérésünk este tíz órakor megkezdte a megfigyelt két hely bombázását, amely reggelig folyt, óriási veszteséget okozva az ott táborozó oroszoknak.

Másnap jelenthette további megfigyelését, azt tudniillik, hogy ezek a csapatok elhúzódtak másfelé.

Október 7-én délben beállított Schreyer a parancsnoksághoz egy foglyul ejtett orosz altiszttel. Ennek az elfogása úgy történt, hogy látott az ő megfigyelő helyéhez egy az övéhez hasonló nagyságu orosz járőrt közeledni. Erre Schreyer a maga embereit elbujtatta s mikor az oroszok mintegy 30 lépésre közeledtek, embereivel előugrott lövésre készen tartott fegyverrel. A muszkák a meglesetéstől egy pillanatra megdermedtek, a járőrparancsnok ledobta a fegyverét és megadta magát, a legények pedig, amint felocsudtak az ijedtségtől, megfutottak.

Október 8-án délután 1—2 óra között újra beállított a parancsnoksághoz három orosz fogollyal. Ezeket ugyanazon módon ejtette foglyul, mint az előbbi. Egy az övénél nagyobb orosz járőr emberei voltak ezek. A többiek megszaladtak. De ezek után nem lövetett, mert tudta, hogy a közelben nagyobb orosz csapat van és a lövésekkel csak elárulná megfigyelő helyét.

Mikor ezeket a védőkörzet-parancsnokló tábornok megtudta, azonnal utasította Schreyer ezredparancsnokát, hogy kitüntetési javaslatot terjesszen elő. Este, mikor a segédtiszt épen bevitte a tábornokhoz a kitüntetést javasoló aktát, Schreyer ismét három orosz fogollyal jött, akiket a már kétszer sikeresen bevált módon fogott el. . . .

Balla honvédőrnagy.

Balla Jenő őrnagynak, a 3. honvédgyalogezred parancsnokának a király Őfelsége a vitézségi érdemrendet adományozta a hadi ékitményekkel. Balla őrnagy, ki páratlan vitézségével tünt ki a harctéren, előkelő debreceni, zsidóhitű család tagja.

Aranyérem.

Az eheti kitüntetések között feltűnő az a nagy kitüntetés, amely egy zsidóhitű *altisztnak* jutott. A király *Kohn Adolf* szakaszvezetőnek, a székesfehérvári 17-ik népfelkelő gyalogezredben, a harctéren tanusított hősiességéért az *arany vitézségi érdemrendet* adományozta.

A halál után.

Őfelsége a király az ellenség előtt elesett *Krausz Manó* őrnagynak, kinek páratlan vitézségéről és legendás haláláról többször irtunk: a III-ik osztályu vaskorona rendet adományozta.

A század egyik legvitézebb embere.

Atlasz Albert káplár volt a pécsi 52-ik gyalogezredben és szerb földön, hősi tusa közben esett el. Néhány levelet közlünk itt, melyek *Atlasz* káplár családjához érkeztek s a hősi katona utolsó perceiről szólnak megragadó közvetlenséggel. Ime, így esett el az 52. ezred 6-ik századának egyik legvitézebb embere.

Az első levél, a század levele:

Okt. 14.

Nagysád! Sajnálattal értesitem, hogy *Atlasz Albert*, századunk egyik legvitézebb embere, tegnap este 9 órakor egy szerb őrjáráttal való összecsapásnál hősiességgel küzdve elesett. A megboldogult tetemét ma délelőtt szerb földön hantoltuk el. Fogadja Nagysád részvétkifejezésünket. *K. kapitány, P. főhadnagy.*

A második levél: a bajtársaké:

Kedves Nagysád! Sajnálattal kell értesítenem, hogy szegény *Albert* bajtársunk, kivel én különösen jó barátságban voltam, tegnap, azaz 13-án délután, vitéz harcban, egy járőri alkalommal az ellenséges golyó által megsebesült és még aznap este, körülbelül 8 órakor rövid szenvedés után meghalt. Holttestét ma, 14-én katona pompával eltemettük. A nála lévő zsidó imakönyvet itt küldöm emlékül. Kérem, ne tessék aggódni, hisz a Hazáért esett el dicsőségesen s ennek az esetnek mi is ki vagyunk téve mindannyian. Szívélyesen üdvözlöm, mint ismeretlen a távolból: *Beer Károly* őrmester, 52. gy. e. 6. század.

A harmadik levél, egy közlegényé:

Kelt levelem 1914. október 14. Májjen tisztelt *Margitka* kisasszon, pár sor irásommal tudósítom, hogy *Atlasz Albert* meghalt 13-ikán este 8 órakor. A gyomrát keresztül lötték, tehát úgy is tudósítva lesznek, hogy meghalt, de, azért irtam, hogy biztosan tudják és nekem meghagyta, hogy megírom. Én ott voltam, ahol meglőtték és mikor eltemették, tehát nagyon sajnáltuk mindannyian, mert jó fiú volt, tehát ebbe nyugodjanak meg. Levelet írta *Piracsek Vilmos* poprádi bognársegéd.

Három levél és egy zsidó imakönyv: ime, ennyi hír jött *Atlasz* káplár haláláról, aki a hazáért esett el, messze Szerbiában.

Kanizsai törzsorvos.

Nagy és megérdemelt kitüntetésben részesült egy magyar törzsorvos az elmúlt napokban: *Kanizsai Sándor* dr., a 42. számú gyalogsági egészségügyi osztág parancsnoka. *Kanizsai* doktornak, ki már előzőleg megkapta a *Signum laudis*, Őfelsége az elmúlt napokban a *Ferenc József*-rend lovagkeresztjét adományozta a hadi érdemrenddel és ékitményekkel. *Kanizsai* az ellenség előtti nagy bátorságával tüntette ki magát. Fia *Kartsmaroff* Leo ismert nagykanizsai főkántornak és zsidó hitéhez hűen ragaszkodik.

Reif Gyula hősiessége.

Mint újabban jelentik, *Reif Gyula*, az ismert hős őrmester, az arany érdemrend tulajdonosa, nem esett el, csak orosz fogságba került. Halála hírére a 31. gyalogezred zászlóalja, melyhez tartozott, a következő sorokat intézte *Reif* anyjához: „Hivatalosan még nem tudjuk, hogy hű fia *Lublinnál* elesett. De büszkeséggel gondolunk rá gyászunkban és *Reif* neve örökre dicsősége és fénypontja marad vitéz ezredünk történetének.“

Egy tengerész halála.

Wolosker József, a „*Leitha*“ monitor kormányosa október 3-án, egy szerb gránáttól fején találva, elesett. A gránát átfurta a hajó páncélját és így ölte meg a derék tengerészt. A *mitrovicai izr. hitközség* elkérte a hős tetemét és az ottani zsidó temetőben nagy részvét mellett elhantolták. A tengerészeti parancsnokság elrendelte, hogy a hős sírjára emlékül állítsák az átfurt páncéllemezt és véssek rá hősi halála dátumát és körülményeit. *Wolosker* testvére, *Saul*, szintén tengerész s egy torpedón teljesít szolgálatot. A családjuk *Lemberg*ből származik.

Kitüntetések.

Az arany vitézségi érdemkeresztet kapták újabban: *Fuhrmann* Dávid (22. népf. gye.), ki egy orosz gépfegyvert zsákmányolt, *Eisler* Ottó dr. önkéntes káplár (azóta elesett) és *Mendel Fuss* a 18. landwehr-ezredben, ki a *przemysli* ostromban résztvett, valamint *Freund* Oszkár számtiszt (Budweis).

Első osztályu vitézségi érmet kapott: *Lustig* Leo őrmester, (75. gy. e.) ki egy gépfegyverosztágot mentett meg a pusztulástól, *Richard Adler*, az automobil-korps tagja, ki egy rábizott parancsot ellenséges tűzben teljesített, *Breit* Adolf (75. gy. e.) ki a mocsárból mentette meg több bajtársát, *Wunderlich* Vilmos zászlós a távirdeezredben, ki a *ravaruskai* állomás forgalmát a legnagyobb tűzben fentartotta és ellátta, továbbá *Schick* káplár vitéz magatartásért a 38. gyalogezredben.

Ezüst vitézségi érmet kaptak: *Julius Sofer* önkéntes (Göding), *Freimann* Ábrahám (18. gy. e.), *Buxbaum* szakaszvezető (38. népf. gy. e.) és *Hilfenrat* Gedalja őrmester (24. gy. e.) *Hilfenrath* páratlan hősiességgel vett részt egy szuronyrohamban és súlyosan megsebesült. — 2-ik osztályu vitézségi érmet kapott *Korn* Ábrahám (33. landwehr-ezred.)

A német hadsereg egyik legfőbb hadi kitüntetését: a vaskeresztet, egyre több zsidóhitű katona szerzi meg. Részletes felsorolásukat hétről-hétre megtalálni a német zsidó felekezeti sajtóban. A legutóbbi kitüntetettek közt van *Schwergenz* Emil önkéntes a 6. bajor gyalogezredben, ki kerékpáron vitt át egy rendkívül fontos jelentést éjszakának idején ellenséges előőrsök között. *Sahlmann* Ottó, ugyanezen ezredben, lélekjelenlétével egy egész muniációs vaggont mentett meg az angol gránátésőben a pusztulástól.

Elesett hősök.

Priester Frigyes dr. bécsi ügyvéd, tart. hadnagy a 73. gyalogezredben 37 éves korában a déli harctéren elesett. — *Klauber* Izsó népfelkelő, temesvári biztosító társasági hivatalnok a Kárpátokban, az orosz betörés alkalmával, elesett. *Földes* kapitány, ki az elhunyt hős özvegyét a halálról értesítette, kiemelte levelében nagy hősiességét és bátorságát. Révhely és Fenyvesvölgy között helyezték örök nyugalomra az elesett hőst. — *Fanovits* Pál önkéntes tizedes a 23. gy. ezredben az északi harctéren szeptember 25-ikén hősi halált halt. — *Vajda* Ernő 26 éves korában a harctéren szerzett súlyos betegségben meghalt Budapesten. — *Szász* Sándor, a hősi halált 70. gy.-ezredbeli hadnagynak neve, kinek hősi haláláról irtunk a múlt héten: és nem *Szász* Jenő.

Jomkipur a táborban.

Sz. Iván hadnagy, ki az északi harctéren van, írja magánlevelében: A jomkipur ünnep előestéjén 5 órakor vacsaráztunk és 1/26-kor kezdtük meg az imádkozást egy épülőfélben levő istálló teteje alatt, de az Ur úgy is meghall-

gatja az igaz szívből jövő őszinte fohászt. Összesen tizen voltunk együtt, hatan tiszték és négyen a legénység közül, úgy hogy együtt volt a minjan. Másnap jól bőjtöltem, vacsora után lefeküdtem aludni, de 1/2 10-kor felvert a zászlóalj segédtsit és azt a dandár-parancsot közölte velem, hogy szakaszomból 12 emberrel hirszerző patroutnak kell elindulnom. . . .

Przemyslből írják: Jomkipurt itt az ostromlott várbán az ágyuk rettenetes dörgése közt ünnepeztük. Az istentiszteleten résztvehetek mindazok, akik e napon szolgálatban nem voltak. Zavaró körülmények nélkül imádkozhattunk Istenhez csapataink győzelmeért, a magunk és hozzátartozóink életeért. Soha ily fölemelő istentiszteleten még részt nem vettem. Imádságunk közé itt-ott belevegyült az ágyuk rettenetes dörgése. Minden katonának szeméből kibuggyant a könny és közülünk nem egy hangosan zokogott. Nem félelem okozta azt, hanem az a keserves helyzet, amely szeretteinktől ily messzire elvetett s az, hogy a mi szép és drága hazánkban nem lehettünk mellettük.

Egy Hammersteinban kelt levélből: A 6000-nyi orosz fogoly közül 638 zsidóhitűt irtunk össze. Ezek este 9 órakor istentiszteleten gyűltek össze. Nyers ládadedszkák-ból csináltak imaasztalt, arra 6 gyertyát állítottak és egy wilnai orosz katona, ki Hammersteinben szerzett taliszt, volt a kántor. Bár a héber kiejtése nagyon elűt attól, amit ilyenként a mi templomaikban hallunk, mégis nagyon meghatott a dolog, ha felgondoljuk, hogy ezek az emberek, akiknek anyanyelvét nem értjük, mégis ugyanazon a nyelven fohászknak az Istenhez, mint mi német zsidók. Mikor az előimádkozó a Sema Jiszroelt mondta, a foglyok százai közt nagy mozgás támadt s amikor a kis tóra tekercest körülhordták, szegények mind odatódultak köréje, hogy megcsókolhassák. Sokaknak pedig kis zsebimádkönyvük volt, míg mások emlékezetből mondták az imákat. Sofárjuk is volt, mit a hammersteini hitközségtől kértek, de némileg másképp fújtak, mint mi megszoktuk. Velőkgig hatott a tekió. Istentisztelet végén egy katona fölhevására vagy 60—70-en a szép tenorhangu kántor köré csoportosultak és négyszólamu templomi énekeket adtak elő. Szomorú, szívetjáró melódiákat, amiket még soha sem hallottam. Eközben fiatalabb és öregebb katonák szeméi elfátyolosodtak a könnytől. Legvégül újra valamennyinek az imájától zugott a nagy csarnok.

A debreceni zsidóság munkássága.

Debrecen zsidóságára különösen nagy szerep várt a mostani izgalmas napokban. A galíciai menekültek utja elsősorban e nagy magyar város felé vitt s a debreceni zsidóság feladatává vált, hogy hazafias kötelességének e szerencsétlenek irányában is eleget tegyen.

A statusquo és orthodox hitközségek összefogtak a nagy munkában. Szeptember végén — a két-felekezet teória itt is csődöt mondott — a két hitközség közös segítőbizottságot alakított, melynek elnöke Stern József gyáros, a chevra kadisa elnöke lett, s legbuzgóbb tagjai közül megemlítjük Rosinger Lajost, a statusquo hitközség nagyérdemű elnökét, Bernfeld Sámuel, dr. Gutfreund Sámuel, Csengeri Ignácot, Turai Farkast, ifj. Schwarcz Vilmost és Schwarcz Fülöpöt. A segítő-akció lelke Burger D. József, a debreceni hitközség ismert lelkes titkára volt. A bizottság állandó vasuti inspekciót szervezett s az érkező menekülteknek kenyeret, tejet osztottak szét érkezésüknél.

A városban 242 galíciai családot helyeztek el, kiket heti pénzsegéllyel több ezer korona értékben támogattak. A pénz az egyesek adományain kívül úgy került össze, hogy a hitközség minden egyes tagját egy korona heti

hozzájárulással e célra külön megadóztatták. Az Egyenlőség révén egy fiemei templomi adományból 500 koronát kaptak, ép legjobbkor. A családok állandó pénzsegélyhez jutottak, az árvákat a zsidó menházban helyezték el. A galíciai menekültek közt nagybetegen érkezett Debrecenbe Fischel borislawi főrabbi, ki a városban rövid szenvedés után meghalt.

A nőegylet is nagyszabásu jótékonyági akciót fejtett ki. Az inség enyhítésére 12.000 koronát szavazott meg, ebből népkonyhát állított fel és leves- és főzelékosztó állomást. A dr. Balkányi Miklósné elnökségével működő vezetőség Popper Alajos drné, Stern Józsefné, Lederer Miklósné és Fürst Ödönné közreműködésével ezenkívül téli ruhával látja el a szerencsétleneket s akit lehet, munkához juttat.

A debreceni chevra kadisa hadikórházat állított fel helyiségeiben, melyen egyelőre 20 sebesült katonát ápolnak. A kórház orvosi vezetője Balkányi Emil dr.

A debreceni hitközség erejét és befolyását a galíciai menekültek ügyében a környékbeli községek is kikérték. Így a szatmári orth. hitközség jomkipur előtti napon sürgönyileg azzal fordult a debreceniekhez, járnának el a Máv. üzletvezetőségénél, hogy a Szatmárra érkezett galíciai zsidókat ne utazzassák tovább jomkipurkor, hanem engedjék egy napig vesztegelni. A debreceni izr. hitközség eljárt ez ügyben Domahidy Elemér főispánnál, ki rendkívüli szívéllyességgel rögtön intézkedett a vasuti vezetőségénél s az a szatmári állomásra azt a parancsot küldte, hogy a menekülteket csak jomkipur után vigyék tovább.

A Pesti Izr. Nőegylet segítő-munkája.

Azok között, akik a háboru okozta inség leküzdésére elsőként nyújtott segítőkezet, mindjárt a háboru kezdetén ott találtuk a Pesti Izr. Nőegyletet, amely igazi megértéssel veszi ki részét abból a hatalmas munkából, amelynek egyetlen célja a segítés. És e segítés nem merül ki a pusztá alamizna-osztogatásban, hanem annyiféle, mint maga a szükség. A Pesti Izr. Nőegyesület nagyméretű tevékenysége körébe sorolta eddigi jótékonyági munkáján felül a harcbavonultak családjairól való gondoskodást is és e végből

népkonyhájában naponta mintegy 1100 személynek juttat, még pedig 20 fillérért, tehát oly áron, amely az önköltségek fele részét sem fedezi és naponta mintegy 120—150 személynek szolgáltat a kerületi előljáróságok utján kiosztott utalványok alapján teljesen ingyen izletes ebédet vallásra való tekintet nélkül.

Gyermekágyas-Otthonában ugyancsak teljesen díjtalanul és felekezeti különbség nélkül helyezi el a gyermekágy tartamára a szülés előtt álló anyákat, akiknek férjei a harctéren vannak.

Leányárvaházában és báró Hirsch árvuleánymenhelyében elhelyezi a hadbavonult elárvult leánygyermekait és

készpénzsegélyezésben részesíti az arra utalt szegény asszonyokat, akiknek az állami segély csak elkésve, vagy egyáltalán nem folyósított, továbbá állásukat veszített, vagy munkanélküli, valamint kereset- és munkaképtelen izr. asszonyokat. E segélyezések között vannak állandó havi és negyedéves lakbérsegélyek is.

E sokféle akcióra azonban a Pesti Izr. Nőegyesületnek oly jelentős áldozatot kellett hoznia, amely az egyesület teljesítőképességét is kemény próbára tette, mivel ehhez az egyesület folyó bevételei nem elégségesek. Az említett célokra ugyanis a háboru kezdete, vagyis augusztus 1. óta a következő összegeket fordította az egyesület:

készpénzsegélyezésekre	22.590.— K.
a népkonyhai ebédekre	18.970.— „
a gyermekágyas-otthon fenntartására	7.408.— „
árvák neveltetésére	17.394.— „

összesen tehát 2 és fél hó alatt . . . . . 66.362.— K.

Ezek a számok a legszebb bizonyítékai annak, hogy a nemesszivű társadalom áldozókészségére mennyire méltók a Pesti Izr. Nőegylet gyönyörű intézményei, amelyek legkivált a mostani kedvezőtlen viszonyok között *a legmeszebbmenő pártfogásra tarthatnak számot.*

A zalaegerszegi zsidóság munkássága.

A zalaegerszegi izr. hitközségi előjáróság, a zsidó egyletek és a hitközségi tagok: a hadbavonultak érdekében nagy tevékenységet és jótékonytárgyat fejtenek ki. A hadbavonultak visszamaradott családtagjaink felségélyezésére a hitközség havi 100 koronával, az izr. nőegylet egyszersmindenkorra 300 koronát ajánlott fel az egyes tagok külön havi adományozásán és felajánlásán kívül. A Népszegítőirodának és Jóléti Bizottságnak a hitközségi előjáróság több tagja választmányi buzgó tagja; *Boschán Gyula* ügyvéd, hitk. elnök a Vörös-Kereszt egylet zalaegerszegi fiókjának gondnoka s mindakét bizottságban is ügybuzgóan munkálkodik.

A lefolyt ünnepek alatt a templomban ajánlottak fel nagy összeget a hívők a hadbavonultak családtagjai és a zalaegerszegi Vörös-Kereszt egylet kórháza részére. Ehhez a hitközségi tagoknak nagy része hozzájárult; a hadi kórháznál mint önkéntes ápolónők zsidóhitű urileányok serénykednek. A kórház élén *Gräner Adolf dr.* áll a többi helybeli zsidó orvosokkal egyetemben. A templomban a főrabbinak a haza, király és hadbavonultakért mondott imája után minden szombaton a Hymnust is elénekelik. Az ünnepek alkalmával *a helybeli zsidóhitű hadbavonultakat* a templomban a Thóra felolvasás után *felolvasta magyar és héber neveikkel a főkántort*; utána a főrabbi miseberachot és a hazáért imát mondott; Jomkipur és Seminiacerezskor mazkir alkalmából az elesett hősközt külön ima (élmólé rachamim) mondatott.

Példák.

A budapesti 17. számú helyőrségi kórház kiegészítésére csepeli *Weisz Manfréd* nagyiparos, kétszázötven ágyas hadisegédkórházat építtetett föl és bocsátott a hadvezetőség rendelkezésére. A nagyszerű adományt a hadi kincstár képviselői a héten vették át. — A Demokrácia szabadkőműves páholy kezdeményezésére több szabadkőműves páholy, különféle társadalmi körök bevonásával, több oly kórházat készül létesíteni, amelyekben belsőbeteg katonákat fognak ápolni. Az első ily kórház már kész s a fiatal kereskedők társaságának helyiségeiben a napokban nyílik meg. Hatvan koronás havi hozzájárulásokkal ágyalapítványt lehet létesíteni. Félágyalapítványokat is elfogadnak. Ágyalapítványokat *Temesváry Rezső dr.* egyetemi m. tanárnál (Erzsébetkörút 32.) a csepeli *Weisz Alice*-féle szülők otthona igazgatójánál lehet bejelenteni. Az eddigi ágyalapítványokat tulnyomóan, valóban csekély kivétellel, mint a publikált névsorból látjuk, zsidóhitűek létesítették. — A magyar cionisták szövetsége a Király-utca 36. szám alatt hadi kórházat rendezett be, melyet a héten adtak át rendelkezésére. Tíz sebesült katonát ápolnak benne. A kórház fenntartásáról is a cionista szövetség gondoskodik. — A kassai zsidó társadalom által létesített kiegészítő hadi kórházat folyó hó 19-ikén nyitották meg. Öt kórteremben 100 ágyat állítottak fel és a még rendelkezésre álló 2 teremben is 50 ágyat fognak felállítani. A kórházban van kitűnően felszerelt műtőterem, irodahelyiség, továbbá ápoló szoba, amelynek hat szekrényét megtöltötték fehérneművel, evőeszközökkel és csemegékkel. Az emeleten olvasótermet

rendeztek be, két ebédlő is rendelkezésre áll. Az átvételnél a városi főorvos, a vörös kereszt megbízottjai s az akció vezetői voltak jelen. — A *mohácsi zsidó társadalom* a lehető legnagyobb mértékben veszi ki a részét mindazokból az emberbaráti munkákból, amelyek a hadbavonultak és itthon maradt családtagjaik segítségét vallják céljukul. Az ottani helyi lap utolsó száma öt különféle hírben emlékezik meg a tevékenységük sokoldalúságáról. A lábbadozó sebesülteket vállalóknak majdnem a fele zsidó. Az izr. nőegylet tagjai két nagy szállítmány meleg ruhát küldtek már a hadsegélyező hivatalba. Az aranyat vasért mozgalom helyi adakozói harmadrészben zsidók. *E. B. kisasszony*, aki ügyes karrikatura-rajzoló, ezt a tehetségét állította a hadi filantrópia szolgálatába. Képei árából katonák részére meleg ruhaneműek készülnek. A sebesülteket hozó hajókra élelmiszert, szivart, könyveket hordanak. Ezt a nagy áldozatkészséget *Flesch Ármin dr.* főrabbi költögette és erősítette úgy a társadalmi érintkezés, mint hatásos templomi szónoklatai révén. Önkéntes sorozásra 8 mohácsi fiú jelentkezett. Közülök 6 zsidó, akiket egy-éves önkénteseknek be is soroztak. — *Kelemen Adolf dr.* fogarasmegyei főrabbi, aki a mozgósítás idején hazafias szónoklataival nagy szolgálatot tett s erre való tekintettel a katonai hatóság több ízben kérte fel, hogy a hadbavonulókat lelkesítse, maga is hadba vonult. Bár beteg ember és a hadköteles koron túl van (52 éves), nem tudott ellenállani annak, hogy a harctéren személyes szolgálatot ne teljesítsen. Ajánlkozott, behívták és az északi harctérre ment.

Adományok.

A főváros központi segítő bizottsága elhatározta, hogy a szegényebb lakosság ételmezésére egy központi nagy konyhát létesít. E központi konyha kibővítésének költségére csepeli *Weisz Manfréd* 25000 koronát adományozott. — Ugyancsak *Weisz Manfréd* az állástalan kereskedelmi és ipari magántisztviselők és kereskedelmi alkalmazottak segítő alapja javára 2000 koronát adományozott. — Vörös kereszt épületekővek címén *Groedel Bernát báró* 1000 K-t, báró *Groedel Bernátné* 1000 K-t, *Groedel Dora bárónő* 1000 K-t és *Hirschfeld Lajos igazgató* 1000 K-t adományozott. — *Wellisch Alfréd kir. tanácsos* fővárosi jótékony intézmények javára 10 fuvar tüzifát ajánlott fel. A fát a polgármester 3 népkonyha és a *Márta Otthon* közt osztotta fel.

Vilmos császár zsidó katonáinak.

Vilmos császár szept. 30-ikán hadseregparancsot bocsátott ki, amelynek értelmében azok a zsidó vallású katonák, akik a tűzvonalban elfoglalva nem voltak, az egyes hadosztályoknál a zsidó tartalékos tisztek és altisztek vezetése alatt összegyülekezve, a harcvonal mögött fekvő valamely községbe mentek, hogy a nagy zsidó ünnepet, az engesztelés napját ájtatoskodva tölthessék. Mivel Franciaország északi részében nincsenek zsinagógák és más alkalmas helyiségek sem állottak rendelkezésre, az istentiszteletek céljaira a katolikus templomokat jelölték ki. A rendkívüli állapotok közt más megoldás lehetetlen volt s a zsidó katonák ájtatoskodása bizonyára a katolikus templomokban is megtalálta az utat az egek urához, aki ugyanis közös atyja mindnyájunknak. A különben is elhagyott templomokban reggeli fél nyolc órától estszürkületig tartott az ájtatoskodás. A táborig rabbi két ízben prédikált, délelőtt és este. Az előimádkozást jóhangu katonák végezték. Az imádkozó zsidó katonák bőjtöltek is és este a táborig konyhából megfelelő vacsorát kaptak. Utána csapataikhoz vonultak. Az orosz harctéren harcoló német katonák közül a zsidó vallásukat jomkipurra szintén szabadságolták. Ezek Kelet-Poroszország határvárosáiba mentek ünnepelni. Itt már zsidó templomokat találtak.

H I R E K.

— **A pesti hitközség akciója.** Hazafias buzdulásában a pesti hitközség nagyszerű gondolatot megpendítő körlevelet küldött szét a testvérhitközségekhez és chevra kadisákhöz. A maga nagy elhatározására utalva, arra buzdít, hogy a felekezeti alakulásaink az „aranyat vasért” alap által folytatott emberséges szent munkák támogatására adományozzanak egy-egy tóraékszer-szerelvényt (kelé kódés). Az emelkedett hangú felhívás egész terjedelmében a következő:

Nagytekintetű Elnökség!

Igen tisztelt hitfeleink!

A nagy küzdelemben, melyet a nemzet most a szabadságért és igazságért vív, a magyar zsidó hitközségek és más felekezeti testületek minden tagja részt vesz testileg vagy legalább lelkileg.

Akik itthon maradtak, azoknak lelke is ott van a küzdőkkel és ha nem másképp, hát úgy szolgálják a nagy és szent ügyet, hogy tehetségükhöz képest meghozzák anyagi áldozataikat a sebesültekért, a hadbavonultakért és azok családjaiért. Amde az alulírt előjáróság azon véleményen van, hogy a hitközségek és Chevra Kadisák, mint olyanok, sem vonhatják ki magukat akkor, midőn a haza oltárán áldozatot kell bemutatni, sőt hogy kötelességük, már a jövő nemzedéknek való példaadás céljából is, annak felajánlásával, mi anyagi becsén kívül, vallási és érzelmi értéket is jelent, tanusítani, hogy a nemzet küzdelme mennyire felekezeti ügy is, hogy e nagy időkben áldozni, mennyire képez vallásos cselekedetet is.

Előjáróságunk ezért elhatározta, hogy a hitközség tulajdonát képező egy teljes tóraszerelvényt (kelé kódést) fog az „Aranyat Vasért”-alapnak adományozni és hogy felhívja a hazai összes hitközségeket és Chevra Kadisákat, hogy hitközségünk példáját követve, szintén adományozzanak egy-egy kelé kódést a szent célnak, hogy a köz javát ekkép is előmozdítsák és a zsidó hitközségek és testületek régi jó hírnevét ekkép is növeljék.

Midőn azon reményünknek adunk kifejezést, hogy az igen t. Elnökség ezen eszménket helyeselni és azt megvalósítani fogja, maradunk

Budapest, 1914 október hó

hazafias és hittestvéri üdvözléssel
a Pesti Izr. Hitközség Előjárósága:

Weiszburg Gyula dr. s. k. Adler Lajos s. k.
főtítkár. elnök.

Azt hisszük e körlevélnek nem az a közvetlen és a főcélja, hogy tóráink ékszereit az aranyat vasért alap beolvasztás céljából felhasználja. Inkább szimbolizálni akarja azt, hogy a magyar zsidóság templomi kincseit is kész a haza oltárán föláldozni. A kelé kódés a maga rendeltetésében hagyva, természetesen sokkal nagyobb értéket képvisel, mintha pusztán a hozzá felhasznált nemes fémnek azt az értékét vesszük számba, ami a beolvasztás útján belőle nyerhető. A legtöbb kelé kódés ezenfölül adomány is, amely rendeltetésétől el nem vonható és el sem adományozható. Sok helyen más, mint ilyen adományozott, az adományozó vallásos buzgalmának emlékét őrizni hivatott tóraékszer-szerelvény nincs is. A pesti hitközség tehát úgy véli ezt a gyönyörű adományozási módot érvényesíthetni, hogy azok a hitközségek és chevra kadisák, amelyek ily kelé kódések adományozására lesznek hajlandók, ezek helyett nemes fém-értékük árát fizessék be az aranyat—vasért alapra. Lényegileg a kelé kódések váltságdíjáról volna tehát itt szó, amit így be is lehet jelenteni. Ily értelemben majdnem minden hitközség és chevra kadisa valóban követheti a pesti hitközség gyönyörű példáját; bárha tagadhatatlan, hogy e testületek, ha nem is mint ilyenek, de tagjaik révén minden erre alkalmas uton és módon teljesítik mindazokat a kötelességeket, melyeket a nagy időkben a hazafiasság szent érzelmei rónak rájuk.

— **Perls Ármin dr. emlékezete.** A pécsi izraelita hitközség szeptember első napjaiban elhunyt fő-rabbija, *Perls Ármin dr.* emlékezetére gyönyörű emlékünnepelet rendezett. Az emlékbeszéd megtartására önként vállalkozott *Lów Immanuel dr.*, *Szeged* városának kitűnő fő-rabbija. A templom zsufolásig megtelt közönséggel. Az első padsorokban ott volt *Visy László dr.* főispán, *Arnold János* ítélőtáblai elnök, *Brunner Olivér* posta és távirda igazgató, *Zsolnay Miklós* a kereskedelmi és iparkamara elnöke, főrendiházi tag, *Stenge Ferenc* vármegyei alispán, *Majorossy Imre* kir. tan. nyug. polgármester, a városi tanács képviselőjében, a polgármester akadályozva lévén, *Tróber Aladár dr.* főjegyző, *Oberhammer Antal* rendőrfőkapitány, *Kindl József* ker. tanácsos, *Szuly János* ügyvédi kamarai elnök, *Ember János* kir. tanfelügyelő és az állami pécsi népiskolai tantestület képviselője *Szieberth Róbert* fő-ügyelő-igazgató vezetésével, *Sick Jácint dr.* a mizeriek rendházának priorja, *Egry Béla dr.* orsz. képviselő és tart. hadnagy, *Nyári Pál* ref. lelkész a teljes számú hitközségi elöljáróság és iskolaszék, képviselőtestület, a pécsi törvényhatósági bizottság számos tagja, a környékbeli hitközségek rabbijai és hitközségek képviselői igen sokan a városi polgárság, különösen a bíróság és tisztviselői kar köréből. A szószéket és főoltárt gyászlepelletel vonták be. A délutáni istentisztelet keretében, melynek énekrészt *Ernster József* főkantor és a vegyes kar látták el, lépett a szószékre *Lów Immanuel dr.* Olyan szónoklatot mondott, — írja tudósítónk — mely bevésődik az emlékebe, akár egy plasztikus szobor, vagy nagybecsű festmény. Hat fejezetre osztotta emlékbeszédét, de mégis egységes egész volt e Perlst méltató beszéd, melyből kisugárzott annak megértése és megbecsülése, akit bucsuztatott. Méltatta *Perls dr.* életét s lelkesi tevékenységét. Papi tevékenysége — mondotta — felölelte a templomot, az iskolát, a hitközségi jótékony-sági intézményeket, a hitbuzgóságot. De nem állt meg a zsinagóga kapujában, hanem míg ott az igét terjesztette a *haladás szellemében*, meg nem szűnt azt a helyes konservativizmussal megfékezni. Benne a zsidóság társadalmi képviselőjét is nyert, aki a zsidóságnak megteremtette és meg is tudta tartani az őt megillető pozíciót és hivatott tolmácsa volt igazának. Egyes szónoklataival országos érdeklődést tudott kelteni. Sokat olvasott, sokat tudott és a bibliának egyik nagy elismert magyarázója volt. Szellemi értéket képviselt, melyet mások is eltulajdonítottak. — Fölismerte a bibliában a ragyogó, szinpompás képeket, melyeket mások észre se vettek és értéktelennek, elavultnak látszó ércek egyaránt kohójában gyémántkövekké csi-szolódtak, a régi érc új veretet kapott. A magyar szó alig csendült meg másnál oly ékesen, mint nála; édesdeden, mint a méz, andalítóan folyt a legszebb nyelven, a magyar szó ajakáról. Utólérhetetlen volt szónoki művészete és mély költészetével le tudta bilincselni hivatottait.

Lów Immanuel dr. így méltatta *Perls Ármin dr.* tudását, kiváló tulajdonait, irodalmi jártasságát, nemes emberi vonásait, majd magasan szárnyaló fohászt küldött az Urhoz, óvna meg a királyt, a hazát minden sorscsapástól, óvja meg szabadságunkat és szerezzék meg az igazságért sikra szállt fegyvereinknek a győzelmet, hogy ne hiába ontottuk légyen azt a sok drága vért.

A fohász után fölcsendült a templom kórusán a Hymnus, az Isten áldd meg a magyart, melynek el-énekzése méltó befejezése volt az emlékünnepeletnek.

— **A Szegénygyermekert-egyesület kórháza.** Előző számunkban irtunk arról az akcióról, melyet a Szegénygyermekert-egyesület egy kisegítő hadikórház berendezése ügyében indított, de eredményre jutni nehezen tud. Olvasóinknak lelkére kötöttük az ügyet s ime, első szavunkra megeredt a mi nemes cselekedetekre mindig kész olvasógárdánk szívének áldástosztó forrása. Az első volt **Lederer Sándor dr.**, aki az alábbi, szerkesztőnkhez irt levélben üdvözölte és viszi tovább az akciót:

Kedves Barátom!

Valóban hálát érdemelsz szép felhívásodért, amelynek bizonyára meglesz a remélt eredménye, mert szegény gyermekeket gondozni és sebesült harcosokat ápolni: van-e ma ennél szebb feladat? Amit te oly szépen „szent kívánság“-nak mondasz, az a társadalom szent kötelessége.

Mellékelek 200 koronát. Igaz hived

Lederer Sándor dr.

Lederer dr. 200 koronáján kívül beérkezett még Prager Ferencnéől (Bpest) 20 K, Waldmann Henrik, Gyémánt Lajos és Fürst Oszkártól (Ujpest) 15 K, Alapi Béla igazgatótól (Bpest) 10 K, Neufeld Jenőtől (Bpest) 5 K, Tábori Emiltől (Bpest) 5 K. Eddig 305 koronát gyűjtöttünk tehát.

— **A magyar izr. kézmű és földművelési egyesület** igazgató választmánya dr. **Kohner Adolf** báró elnöklésével ülést tartott, melyen a hölgybizottság tagjai maróthi Fürst Jakabné és Schwarz Jakabné elnöknök vezetése alatt szép számmal vettek részt. Az igazgató jelentést tett az egyesület nyári tevékenységéről. Jelentése szerint az egyesület tagjainak és jótevőinek áldozatkészségét a hadi állapottal kapcsolatos előbbre való hazafias célok veszik igénybe s ezért az egyesület a rendkívüli idők követeléseivel szemben elegendő erőt ki nem fejtethet. Sok gondot okoztak az egyesületnek a mesterek bevonulása folytán, hajlék és élelem nélkül maradt inasok, ugyszintén azok a fiatal segédek, akik kereset nélkül szükölködve az egyesületnél kerestek menedéket. Ezeket, amennyire lehetett munkához juttatták, a vidékieket pedig hazautazáshoz segítették. Az egyesület volt növendékeinek legnagyobb része hadba vonult és ezeknek jelentős száma arról tesz tanuságot, hogy az egyesület nemcsak a béke munkájának, hanem a haza fegyveres védelmének is derék harcosokat nevel növendékeiből. A különböző harcterekről az egyesülethez érkező tábori levelezőlapok megannyi kifejezése a volt növendékek hazaszeretetének és az egyesülethez való ragaszkodásuknak. A növendékek mostani létszáma 220 kézművesinas, 7 földművesnövendék és 32 kertésztanuló. Ez utóbbiak az egyesület kertészképző telepén, az iparosnövendékek közül pedig 30 az iparostanoncotthonban bentlakásban és teljes ellátásban részesül. A földművesnövendékek állami földművesiskolákban tanulnak s a földművelésügyi miniszter az egyesület indokolt kérelmére egy ingyenes és négy félfizetéses helyet adományozott az egyesület növendékeinek. Az egyesületi kertésztelep termelése fokozatosan fejlődik és friss termékei a fővárosi piacon jó keresletnek örvendenek. Az igazgatónak eme jelentését jóváhagyták és az elnök előterjesztésére

elhatározták, hogy az új növendékek felvételénél a hadbavonult apákat, különösen pedig az árvaságra jutott fiukat veszik első sorban figyelembe. Végül a folyó ügyeket tárgyalták, a növendékek téli felruházása iránt intézkedtek és a hölgybizottságnak, mely a növendékek fehérneműt és meleg alsó ruháját saját külön adakozásaiból fedezte, hálás köszönetet szavaztak.

— **A menekülők számára.** **Berger Vilmos** Tapolcán hitfeleink közt 662 koronát gyűjtött a lengyel-zsidó menekültek segítésére. Az összeget **Székely Ferenc** udvari tanácsoshoz küldötte, aki az összeget a pesti hitközségnek adta át s a gyűjtési eredményt ez uton nyugtatja — **Fischer Benő dr.** palánkai főrabbi 173 K 36 f.-t, küldött hozzánk, mint befizetett összegét azoknak az adományoknak, melyeket fölhívása folytán hívei rohaszonó és jomkipur ünnepén a galíciai és bukovinai menekült testvérek segítésére ajánlottak föl: cedoko címén 91 K-t és a chevra kadisa címén 82 K 36 f.-t. A küldeményt a pesti hitközség jótékonyági ügyosztályának adjuk át.

— **Özv. Halmi Deutsch Sándorné** született Schossberger Anna báróné, aki a főváros emberbaráti munkáiból nemes szíve buzdulását és a családi tradíciókat követve, előkelő részt vállalt, a héten jobblétre szenderült. Az izr. szünidei gyermektelep egyik védnöknőjét, a pesti izr. nőegyesület pedig mindig áldozatrakész választmányi tagját vesztette el benne. Férje az izr. aggokházának volt elnöke és a pesti chevra kadisa egyik vezető embere. Nevét sok kisebb-nagyobb alapítvány őrzi, melyeket nagyjórészt most elhunyt özvegyével egyetértően létesített. Így a chevra kadisa Szeretetházánál 50.000 koronás alapítványuk tette maradandóbbá a nevüket. A temetés nem mindennapi részvétellel ment végbe. A főváros főbb felekezeti testületeinek vezéremberei és társadalmának kitünőségei, valamint számos kereskedelmi és iparvállalatának képviselői jelentek meg ravatalánál. A gyászszertartást a dohány-utcai templom énekkara vezette be. Utána **Hevesi Simon dr.** költői lendületű bucsubeszédet mondott, mely a megboldogult nagy női erényeit dicsőítette. A halotti ének és ima után a hült tetemeteket a kerepesi-uti zsidó temetőbe vitték, ahol a családi sírboltban helyezték örök nyugalomra.

— **Beérkezett pénzek.** A devecseri hitközség elnöke, **Mautner Hermann** 62 koronát küldött hozzánk. Ezt az összeget a hitközség tagjai a főünnepek alatt hadi emberbaráti célokra ajánlották föl. A beküldő az összegből 22 koronát a Vöröskereszt-egyesületnek és 40 koronát a háboru következtében menekült zsidók segítésére kíván fordíttatni. Kívánsága szerint használjuk föl. — **Schwarz Jakabné** (Bpest) 10 koronát küldött tetszés szerinti jótékony célra. Az izr. tanítóképző növendékeinek segítésére átadjuk az intézet igazgatójának.

— **Háborus beszédek.** A magyar zsidó egyházi szónoklat két mestere: **Kiss Arnold dr.** budai és **Venetianer Lajos dr.** ujpesti főrabbi a háboru alkalmával mondott beszédeit bocsátották közre most hitközségeik. **Kiss Arnold dr.** — füzetének címe „Isten lát“ — elragadó bensőségével, mindent lenyűgöző költői pathoszával köti le olvasóját; beszédei a magyar irodalomnak is gyöngyei maradnak. **Venetianer dr.**, — ki Fohászok cím alatt gyűjtötte össze

NE FOGADJON EL MÁST MIŐT

TUNGSRAM

HAZAI GYÁRTMÁNY. ÓVAKODJUNK ÚTÁNZATOKTÓL!

FELÍRÁSÚ VALÓDI

DRÓTLÁMPÁK.

Gyártja: Az Egyesült Izzólámpa és villamossági r.-t. Ujpest

beszédeit — magas etikával, a történelmi perspektiva lépcsőjéről nézi a háboru szörnyűségét, s bölcs, tudós szava megnyugtató őszinteséggel és egyszerűséggel csillapítja le a háborgó lelket. A két szép füzet iróiknál kapható.

— **Halálozások.** *Grünstein* Henrik ismertnevű fővárosi ékszerész, előkelő és nagy család feje, e héten elhunyt 70 éves korában Budapesten. Az ékszerészi iparművészet terén valódi kiválóság volt, ki az országos és a világiállításokon művészi, finom darabjaival aranyérmet nyert. A kiváló, művészelkü férfit gyászbaborult özvegye és két gyermeke, valamint veje, *Strausz* Ödön vállalkozó siratja. 25-én nagy részvéttel temették.

Grünwald Salamon, a *Grünwald* és *Schiffer* ismert budapesti építő vállalkozó cég megalapítója és társfőnöke a héten elhunyt. A cég vállalkozásában betegsége miatt hosszabb idő óta nem vehetett már részt. Jövedelmei nagy részét mások szenvedéseinek egyhítésére fordította s a jótettekben talált saját szenvedéseivel szemben is megnyugvást. Halála széles körben keltett nagy részvétet.

A Debrecenben általánosan ismert és becsült *Turai* családot súlyos gyász érte. *Turai* Miklós államvasuti főhivatalnok ifju, szépséges neje, született *Scheer* Margit élete virágában, 32 éves korában elhunyt. Egyetlen kis gyermeke maradt. A megrendítő gyászeset idillikus boldog családi életnek vetett véget. A családok fejei, az ismertnevű *Turai* Farkas és neje, kik menyüket, valamint özv. *Scheer* Jakabné, ki leányát, *Hauser* Lipótné és *Scheer* István bankigazgató iránt, kik testvérüket vesztették el: általános részvét mutatkozik. *Krausz* Vilmos főrabbi temette az elhunytat megható beszéddel, a temetésen a város színe-java megjelent.

Kép a török mozgósításról.

Kitört a török-orosz háboru is, az izlám felemelte véres kardját, hogy a világ legnagyobb zsarnokára lesujtson vele. Azzal a hírrel együtt, mely lapunk zártakor a török-orosz ellenségeskedés megkezdéséről szólt: érkezett hozzánk jaffai levelezőnknek egy leírása a török mozgósításról. A leírás, mely most kétszeres érdekességet nyer, a török harci készülődésnek azt a részét mutatja be, melytől *Palesztina* hangos. A megragadó színekkel festett kép ez:

E. S. — *Jaffa, október 6.*

„A Szentföld talán sosem mutatott még oly romantikus képet hosszú élete alatt, mint most a török mobilizáció alkalmából. Csak keleti színekkel lehet az ilyet megfesteni.

„Midőn a jeruzsálemi kormányzóhoz megérkezett Konstantinápolyból a mozgósítási parancs, rögtön lovas heroldokat küldöttek az arabs falvakba a törzsfőnökökhöz (sejk). A heroldok egyik kezükben vérvörös zászlót tartottak, melyen a török félhold ragyogott, másikban görbe kardot, annak jeléül, hogy a szultán minden igaz fiát háboruba hívja. És a muzulmánok hiven követték a szózatot. A mozgósítás eredménye óriási volt, különösen minket lepett meg, kik hozzá voltunk szokva e vidékeken, hogy a katonát vad módjára fogdossák össze. Most nem így történt. Tizezrével özönlöttek az arabsok Jeruzsálembé, még a vad beduinok is, kik mostanáig sem nem katonáskodtak, sem adót nem fizettek: megjelentek magas lovaikon. A jelenetek, melyek e napokban Jeruzsálemben lejátszódtak, felejthetetlenek. Az arabsok előzönlöttek a várost: fellachok (parasztok) feleségeikkel, gyermekeikkel, hosszúdárdájú beduinok és szakállas zsidók és keresztények is.

A nagy tér, mely Dávid tornya, a Hotel Amdursky és a Zion vára közt fekszik, tele volt arabsokkal. Körök képződtek, melyek közepén haditáncokat adtak elő, kardokat forgatva a tenyerükön. Az asszonyok a taktust ütötték a dobokkal... mind vadabb lesz a forgatag. Tizezer torok kiáltja egyszerre: *Allah junsur el Sultan!* (Allah véd meg a szultánt!) egy beduin a levegőbe süti fegyverét; az arabok szemei vérben forognak. Végre megjelenik a pasa és nyugalomra int. Hallgatnak rá.

„A jaffai kapu felől egy kisebb csapat közeleg. Katonásan masiroznak, fejükön fez, ruhájuk fehér tornaosztim. Az arabsok azt hiszik, hogy német katonaság. Tévednek. A csapat vezetője megszólítja a pasát, ki szalutálva végighallgatja s eljátszatja tiszteletükre a török nemzeti himnuszt. A tömeg csodálkozva néz a kis csapatra. Az öreg zsidók bámulva veszik észre, hogy a jeruzsálemi *Makabbi* nevű zsidó tornaegylet légiója ez, mely önkéntes csapatot szervezett és felajánlotta szolgálatait a szultánnak.

A kis csapat holnap már a táborba megy...“

Élelmiszerkiosztás, ruhagyűjtés.

— Saját tudósítónktól. —

Apró képek, amiket lopva bámultunk meg a szoba szögletéből. Pár lépéssel odébb fényes, nagy lokalításban a belvárosi ékszerészek csillogó portékája várja a vevőt, a nagy udvaron, hol valamikor régen katonák ekszeciroztak, most hosszú padok állanak a fal mellett, a pultok mögött pedig felhalmozva sok jóféle ennivaló. Ingujban neki-gyürkőzve pesti fiskális méri a hust. Asszonyok, leányok adják a főzeléket, olyan ez a helyiség, mint egy élelmiszer-üzlet, csak épen hogy pénztára nincs. A vevők papírral fizetnek, csak hogy nem a bank bocsájtotta ki ezt a papirost, hanem jólelkű zsidó emberek. Az üzleti órák alatt, minden délután sok itt a vásárló, pontosan, kerek összegben ezren jönnek el ide minden áldott napon, ezer pesti ember üres kosarakkal, lapos zsákokkal. Ezer pesti ember, most mindegyik szegény, sok van közöttük, aki gazdag volt ezelőtt. Még csak nem is olyan régen. Tudják róluk: ez itt ügyvéd, amaz jónevű festő, ennek neve volt a tőzsdén, amannak pedig hire volt a turfon, de mindannyiok existenciáját megrontotta a háboru. Ma itt vannak együtt és nem szegyenkeznek. Végtelenül kedvesen, familiárisan, barátságosan fogadnak itt mindenkit. Azok, akik adnak és azok, akik kérnek: jó barátok itt. Kezelnek egymással és senkinek sincs oka, hogy röstelkedjék.

— No még egy kis krumplit — mondja nevetve az egyik ur, és hozzáteszi, mintha üzletben volna — kis-asszony, adjon a doktor urék részére abból a jobb fajtából, ami ma érkezett.

— Parancsol egy kis kelkáposztát is? Tömött, sárga és kemény, nem aféle puha, zöld, aminőt a kofák árulnak a csarnokban — így kínálja a portékáját az egyik asszony, fehér ruha van rajta, ki nem fogy az áruja dicséretéből, pedig hát nem jár azért fizetség.

— Adjunk egy kis velőscsontot is a levesbe? — hangzik a kérdés — no itt van egy darab kariol is... Kell liszt is a rántáshoz? ... Adjon kisasszony egy kilót, de a nullásból.

— Jó volt-e a rizskása tegnap? — Igen, nagyon jó volt, a boltban ma koronába kerül a kilója, köszönöm szépen. — Parancsol ma lencsét? — Igen, kérnék. — Tessék, itt van, parancsol még valamit? — Kávét szeretnék és egy kis cukrot, multkor nagyon jó volt a kávé, Frank se kellett hozzá...

Igy megy egész délutánon keresztül, a városháza nagy udvarából folyton özönlik a nép, először a jobb napokhoz szokott emberek, asszonyok jönnek, azután meg kendővel, szatyorral a kézben a mindig szegények. Kap mindegyik, jó szívvél, szükséglete szerint. Nem azt kérdezik itt a vendégektől, mekkora a családja, hanem hogy miből milyen mennyiségre van szükségük. Adnak mindent, ami csak egy háztartáshoz kell: húst, burgonyát, kelt, száraz babot, rizst, darát, lisztet, zöldséget a levesbe, kávé, kenyeret, cukrot, ünnepnapra kalácsot, senki nincsen szükségben aki ide jön és ma már nagy hire, nagy népszerűsége van az önkéntes élelmiszerosztó társaságnak.

*

Érdekes körülmények között alakult meg ez a társaság, amelynek se elnöke, se tisztikara nincsen. Voltaképen a népségi irodából indult ki az a mozgalom, amelynek eredményeképpen eddig több mint százötvenezer porciót osztottak ki. Ne úgy tessék ám ezt érteni, hogy külön porciónak számítjuk a húst meg a többi élelmiszert, hanem ennyi ebédhez szükséges adagot jelent ez a szám. Ugy indult meg az akció, hogy két jólelkű mézárómester: Rédner Samu és Himler József, akik a katonai konzervgyár részére naponta 6–700 marhát vágnak, a husnak azt a részét, amelyet konzervgyártásra nem lehet felhasználni, felajánlották a népségi irodának. Egy jónevű, ismert író és hírlapíró, Liptay Károly ekkor azt az eszmét vetette fel, hogy csináljanak egy külön akciót és ne a népségi iroda keretében, hanem attól függetlenül osszák ki a jelentkezők között a húst. Fényes László, ez az ügyes és a szegény emberek ügyét annyira szíven viselő lelkes hírlapíró helyiséget is szerzett az akció részére, a katolikus népszövetség házában. Ez a helyiség később nem felelt már meg a célnak és így került azután a kiosztóhelyiség most már végleg a városházának Gerlóczy-utcai oldalára.

Itt már kibővült az alkalmi társaság. Nemcsak húst, hanem más élelmiszereket is osztottak ki. Akik jöttek, azok pénzt adtak, meg odaadták az idejüket. Rédner, Himler, Liptay és Fényes munkáját most már mások is megkönnyítették és Kattler Bernát, ez az ismert emberbarát, aki a leányáról elnevezett Kattler Erzsébet templomegyesület minden tagjának egyenkint ötven koronát osztott ki a háború alatt és most is két koronát fizet azoknak, akik a minjannél megjelennek, vállalkozott arra, hogy összehozza azt a társaságot, amely a szükségleteket fedezni tudja. Így kerültek a társaságba Glasel Adolf, Stern Alfréd, Krausz Jenő dr., Paál Zsigmond, Rosenwald Oszkár, Meinhardt Kurt, valamennyi ismert emberbarát, azután két jószívű szabadkőműves, Platschek Vilmos és Nagel Ferenc dr. az Eötvös-páholy tagjai, majd Pick Ede, Szilágyi Lajos, Szivák János, Jakobovits Jenő, Szántó Ármin, csupa lelkes emberbarát valamennyi, akik a maguk erejükből szereznek össze mindent, ott vannak a helyiségben és boldogok nagyon, mert látják, hogyan tűnik el egy darab nyomor ebből a nagy városból.

*

Külön kell szólnunk az asszonyokról, leányokról, akik itt valóban nehéz munkát vállaltak és végeznek. Ők segítenek a férfiaknak és ők végzik a kiosztás, rendfentartás nehéz munkáját. Olyanok ők itt egyenkint és összesen, mint aminőnek a szentírás megparancsolta. Emlékezem rá, egy tudós és szentéletű férfiúnak olvastam valamikor egyik munkáját, a címe volt: A zsidó nő hivatása, ez a munka jutott az eszembe, amikor ezeket az asszonyokat és leányokat itt dolgozni láttam. Vidáman, kedvesen és a fáradtság minden jele nélkül. Sok örömmel és nem kevesebb ambícióval.

Kattler Bernátné, méltó hitvese az urának, jobb keze annak a humanizmusban is. Dolgozik mindig, ezt a munkát választotta most élethivatásának. Segítő társai: Glasel Adolfné, dr. Pauker Árminné urasszonyok, nem ismerik ők sem a fáradtságot. A leányok: Ullmer Rezső, Ullmer Ilonka, Spitzer Elza, Epstein Irén fehér köntösben dolgoznak estélig, ki nem fogynak soha a jó szóból, bámulom, hogy miképen tudnak ennyire kedvesek lenni mindenkihez, ilyen jólelkűek minden napon, minden nap mindegyik órájában.

Most, hogy a tél beállott, három csoportra osztották a jelentkezőket. Egyik csoport hétfőn és csütörtökön, a másik kedden és pénteken, a harmadik pedig szerdán és szombaton kapja az élelmiszereket. Eddig naponkint ezer utalványt küldöttek széjjel, százat-százat mindegyik kerületi előljáróságához, most már állandó havi utalványokat adnak azoknak, akik erre rászorultak. Az ajándékozás, illetve a társaság tagjai — egy kivételével — zsidó vallásúak, a megajándékozottaknak negyötöd része nem zsidó vallású. Állandóan kap most utalványokat a társaságtól a Nőtisztviselők Egyesülete, a Kereskedelmi Alkalmazottak Országos Egyesülete, a Szociáldemokrata-párt és a VII-ik kerületi Szabóipartársulat.

*

Egy üzlethelyiséggel odébb, a központi városháza tizenkilencedik számú boltjában, ennek is az első emeletén, szépen kivastalt téli kabátok, ruhák lógnak egymás mellett a falon. Ugy néz ki ez a helyiség mint egy ruhaüzlet, jobbra van a szabóműhely, ahol szorgalmasan dolgoznak egész nap. Ruhaüzlet is van itt, ruhákat adnak itt, de pénzt nem kérnek érte. Itt nyílt meg a napokban a Budapesti Központi Segítő Bizottság ruházati osztálya, amelynek Márkus Jenő dr. tanácsnok, ez a kiváló nemes emberbarát az elnöke és Pichler Ottó dr. az alelnöke. Ők létesítették itt az osztályt, amelynek vezetését egy kitűnő szakember, Lőrincz L. Vilmos, a Neumann M. cég volt üzletvezetője önzetlenül, szíveségből vállalta el.

Arra érdemes szegény emberek ingyen kapnak itt ruhát. Meglett férfiak, fiatal gyerekek, asszonyok és kisleányok egyformán. Azoknak, akik kérnek, testhez igazítják, kivastalják jólelkű emberek nemes adományát, vastag prémmel bélelt bundákat és jó meleg ruhákat. Ez idő szerint közel 300 ruha áll az osztály rendelkezésére, de remény van rá, hogy ez a mennyiség hamarosan szaporodik.

Amikor ott voltunk a helyiségben, épen egy tisztességes, jóra való családot ruháztak fel. Hallgattuk, miképen mondja a segéd akárcsak kész ruhákat áruló üzletben:

— Tessék nézni, olyan ez a ruha, mintha csak a testéhez szabták volna — a család fő válogatott és csak akkor vettük észre, hogy nem ruhaüzletben vagyunk, amikor a „vevő“ fizetség nélkül, ellenben jól felpakkolva, eltávozott.

Erre az intézményre kétségkívül nagy szükség volt, tessék csak elfáradni oda mindenkinek, akit ez érdekel és akkor meglátják, hogy minő nagy emberbaráti célt szolgálnak itt, a ruhával teli szobában. Azokat pedig, akiknek fölösleges ruhaneműik vannak, tisztelettel kérjük, küldjék azt el ide, nem baj, ha a ruha nincs is jó állapotban, Lőrincz L. Vilmos majd gondoskodik arról, hogy azt kitisztítsák, megfoltozzák, átvasalják és arra érdemes emberhez jusson. Aki nem akarja a ruhát elküldeni vagy akinek ez nem áll módjában, az írjon egy levelezőlapot a központi városházának a Gerlóczy-utcai oldalon lévő 19. számú üzlethelyiségbe, jelentse be nemes szándékát akár a 85—05. számú telefonon; az intézmény szíves örömmel el is küld a ruháért.

Paál Jób.

A német zsidóság és a háboru.

— Saját levelezőnkől. —

Berlin, okt. 17.

Meg kell emlékezni itt egy előadásról, amelyet Professor Dr. Ludwig Stein az itthonmaradottak, különösképpen pedig a német zsidóság kötelességeiről a héten tartott. A „Verein für jüdische Geschichte und Literatur“ látta vendégül a nagyhirű professzort, aki igen érdekes és igen találó dolgokat mondott a háborúról és ezzel kapcsolatban a német zsidóságról. Ezeket:

Ami a háboru kimenetelétől függ, az nem kevesebb és nem több, mint egész kulturális létünk és életünk létének vagy nemlétének kérdése. A világtörténelem órájának mutatója fordul most jobbra vagy balra: a népek fejlődésének fordulópontjához most érkezünk el. A hatalmas betéttel szemben, amely most a sors forgandóságára bízott, sokakat kishitűség és kétségbeesés szállta meg. Azonban nincs most ideje a kétségbeesésnek: mint emberek, németek és zsidók, örvendenünk kell, hogy ezt a világtörténelmi pillanatot megélnünk engedtetett. A zsidóság, amely évszázadokon keresztül érezte az elnyomatás és üldözés kínos és keserves szenvedéseit, ez a zsidóság a legjobban tudja értékelni azt, hogy milyen nagyjelentőségű a népeknek ebben a gigászi küzdelmében a germán fajnak és a germán kulturának a sors döntő győzelme.

Hogy osztódnak el a szerepek a világtörténelemnek ebben a legnagyobb és legrettenetesebb háborujában? Német rend és organizáció, német hűség, szorgalom, munkásság és becsületesség áll szemben francia boszúvágygal; orosz hatalomra éhes despotizmussal; angol kapzsisággal; szerb gyilkosokkal és végül monakói játékszenvedéllyel. És Sir Edward Grey, az angol eredendő terheltségnek, a kétszínűségnek tipikus képviselője, méltó társa a monakói fejedelemnek: ő is játékos, aki mindent ráhelyez egy kártyára. És bár Anglia a hazugságok egész pókhálójával igyekszik bevonni a világot, az igazság mégis utat tör magának. Ma már mindenütt tudják, hogy Németország az igazságért és az emberiség kulturális jólétéért küzd.

A német zsidóság különös sorskedvezésnek tekintheti, hogy szintén küzdhet a haza ügyéért, azaz: a jog, az igazság és az igazságosság ügyéért. Kant azt mondja: Ha nincs többé jog a földön, akkor nincs is többé értelme, hogy rajta emberek éljenek. Nemcsak az állami és gazdasági életnek, de minden emberi kulturának és erkölcsnek megdönthetetlen alapja a jog. A jogosságra és igazságra alapította Isten is a trónját, így tanították ezt Izrael prófétái. A zsidóság, a maga harcmezején, történetével és szenvedéseivel, az igazság vértanuja; a zsidóság értékelni tudja, hogy mit jelent az: jogállamban élni. A zsidóság egész történelme értelmetlen és esztelen volna ama hit nélkül, amely Izrael népét évezredek óta fenntartotta, vigasztalta és segítette; ama hit, hogy a világtörténelmet isteni akarat irányítja, amely a népek és egyesek sorsát igazságos-mértékkel szabja meg.

Ami a német zsidóságot különösen készíti arra, hogy teljesen német legyen minden érzésében: az a tény, hogy az ország kulturájával jobban össze van forrva, mint más államoknak a hitsorsosai. A német irodalom, a tudomány

és a művészet az egyetlen, amelyben a zsidóság nem csupán képviselve van kiváló alkotásaival, hanem amelyben többiben jutott valóságos klasszikus jelentőséghez. Különösen nagyjelentőségű és a következményeiben fontos az a tény is, hogy a földtekén élő tizenegy millió zsidó közül mintegy tíz millió érti és beszéli a német nyelvet, — akár tisztán, akár zsargonban. — Ez olyan körülmény, amelynek a jelenlegi háboruban, különösen Lengyelországban, szerepe lesz. Történelmileg — mondta az előadó professzor — úgy magyarázható az oroszországi és lengyelországi zsidóság német nyelvtudása, hogy Németországon keresztül jutottak ez országokba és talán az az akarata a világtörténelem irányítójának, hogy az orosz zsidóságot visszavezesse a német kulturához és velük a civilizáció érdekében összekötő-kapcsot létesítsen a germán és a szláv között.

De eltekintve a jövőbe vetett reményiségektől, — nem szabad figyelmen kívül hagyni azokat az áldásos következményeket, amelyeket a háboru közvetlenül jelent a német zsidóság számára. Első sorban említendő meg a háborunak bizonyos gyógyító erkölcsi hatása. A háboru férfiaságra nevel, a derék zsidó ifjakban, akik villogó szemmel, harci vágyban égve küzdenek az első sorokban, a Makkabeusok vére forr és ebben az összefüggésben megemlíthető Frank Lajos neve is. De nem csupán férfiasabbá és bátrabbá — természetesebbé és szerényebbé, egyszóval jobbá is tette a háboru, mint az egész népet, úgy a német zsidóságot is. Nagy örömmel kell üdvözölni, hogy a zsidó asszony mind jobban ösmeri fel most női hivatásának kötelességeit; hogy visszatért a régi szerénységhez és egyszerűséghez és a külső cicoma helyét arra helyez sulyt, hogy a segítő és szociális munkából kivegye a maga tekintélyes részét.

Az előadás végén újból arra intette nagy hallgatóságát Professor Dr. Stein, hogy nem szabad kétségbeesni; ellenben méltósággal és lelki bátorsággal kell az eljövendő eseményekkel szembenézni. Az ellenségek hatalma nagy, a németség magára van utalva, nem támaszkodhatik másra, mint kardjának erejére és nagy, nehéz küzdelemmel, lépésről-lépésre kell a sikerekért vívnia. Ha a német fegyverek győzelmet aratnak, akkor győzött a jog és az igazság is. „Inkább meghalni, mint a kozák rémuralom alá kerülni!” — fejezte be érdekes előadását a nagyhirű tanár.

Fájóslábuak

viseljenek szab.

ludtalpfűzöt

egyedüli készítők

SZÉKELYES TÁRSA

ortopéd cipészek

Budapest, IV., Múzeum-körút 9. sz.

Ingyen ismertető.

TELEFON 13702.

SZÁLLODA ÉS ÉTTEREM

TELEFON 13702.

JOSEF GUTH WIEN, II., STEFANIESTRASSE 14

A legizletesebb konyha és kitünő italok. □□□□□□□□ Szobák 2 korona 80 fillértől feljebb

Az apa bucsuzik.

*Hajnal van még s a párás szürke köd
Ott fekszik még a nagy mezők felett,
Mire felnyitod a két szemed, fiam,
Én már messze, oly messze leszek.*

*Most nézlek még. S drága alakod
Mohón fölissza két könyes szemem,
Ha utam majd a harcmezőkre visz,
Hogy arcod ottan is velem legyen.*

*S a küzdésre, a bátor hősi tette
Te csöppnyi képed önt belém erőt,
Hogy kivivhassunk, mire nagy leszel,
Egy boldogabb, szebb jövőt.*

*S a csók, amit most ajkam rád lehel,
S amelybe beléöntém a szívem,
Lesz az én pajzsom és fegyverem,
Hogy le ne győzhessen ott senki sem.*

*És száz veszélyen, elleneken által,
A fénylő arcod világol reám
S golyó nem fogja majd a testemet
És nem érhet utól a halál.*

*Mert a tűz, mely lobogó szívemből
A távolon át sugárzik feléd,
Fénylő csillámmal vesz majd körül
És nem győzhet le a rossz, a setét.*

*Visszajövök még, csak te ne sirj, fiam,
Meglásd, játszom még lovacska't veled,
Ha majd a dics fényében ragyognak.
A győzelmes, hősi fegyverek.*

*S mint őseinknek harsonája egykor
Ledöntötte nagy Jerichó falát,
Ugy döntjük le az ellen seregét,
És akkor, fiam, visszajön apád.*

Peterdi Andor.

REGÉNY.

A csőd.

Irta: Ujvári Péter.

XVI.

Berkovics nehéz, öreges lépésekkel az iroda felé kocogott. Egyre a fejét rázogatta, mintha valamit nem értene. Nyilvánvaló, hogy a Hedviggel való találkozását, amikor álmatlan éjszakákon ebbe csomózta be minden reménységét, más véggel festette ki magának. Milyen szépen fundált ki mindent és ihol ni, a dolog másképpen fordult. Ő ezt a találkozást éjszakai tépeidéseiben valósággal átélte. Így lesz, úgy lesz; Hedvig előbb haragudni fog, azt fogja neki mondani, hogy amit tőle kíván, az egy nagy szemtelenség, de ő kérlelni fogja, hogy ugyan kisasszonyka, mi ebben a szemtelenség. Ez nem szemtelenség. Sziveséget lehet kérni és ő csak sziveséget kér. Mire Hedvig

azt mondja: ha szivességből kéri, hát az egészen más. Mért nem mindjárt így kezdte. Az egész dolog különben is egy bagatel, hát csak legyen nyugodt.

Ez az elképzelt párbeszéd oly élesen rajzolódott meg az agyában, hogy úgy maradt meg benne, mint valami élmény. A találkozás pedig úgy hatott rá, mint egy emlék, amelyet az idő elhomályosított. Hiszen az ő álmaiban nem így történt. Azokban Hedvig azt mondta, hogyne, Berkó bácsi, a maga kedvéért lemondok. Most meg mást mondott. Hát az egy csuda, hogy a leánynépség milyen feledékeny.

A csalódás lesujtotta. De legjobban még magára haragudott. Hiszen, hogy az ő ittjárásának ez lett a vége, azért csak magára vethet. Előre is tudhatta volna, hogy leánnyal nem lehet ilyen ügyet okosan elintézni. Ez az egész kísérlet egy nagy számárság volt.

Most már nemcsak a csalódás nyomta, de a kedvetlenség is. A számársága a földig sujtotta.

— Ezt megcsináltam — dünnyögte boszusan. Ugy ül rajtam ez a számárság, mint egy hegy. Egy csekélység, milyen nehéz egy ilyen számárság. Száz mázsa legalább. Megrázta magát, de a teher rajta maradt.

— Bah, — vigasztalta magát — hát egy számársággal öregebb lettem. Mindenki így öregszik. Egy számárságból a másikba. Mikor az ember azt mondja, hogy ennyi vagy annyi éves, hát az csak üres beszéd. Az embert nem az évek öregítik, hanem az ostobaságai.

Berkovics mindig ilyen filozófiával könnyített magán, ha boszuság érte. Most is megkönnyebbült. Mikor az iroda elé ért, szinte jókedvű volt. Érezte, hogy itt is reménytelen dologba kezd és mulattatta, hogy azért mégis bele fog.

Őt lépcső vezetett fel az irodához. Öreg embernek ez is sok, de azért felvonszolta magát. Fölérve a mezüzét kereste. Ezt meg kell csókolni, mielőtt belépne. Hogy a milliomos Löwengard talán már régen leszedette az apjától örökölt szentséget, az eszébe se jutott. Előbb szemmel kereste a bádogtartóból kifeketélő isten-nevet, de inkább csak szokásból, mert rosszul látott; aztán az ujjával tapogatózott fölfelé. Egy-két szempillantásig ide-oda motoszkált, az előírt magasságban semmit se talált. Node hiszen ezek a neolog zsidók nem ragaszkodnak olyan szigorúan a szabványokhoz. Bizonyosan lejjebb szögezte valami nagy amhoorec. Hát valóban lejjebb megtalálta. A mutatóujját és a középsőt ájtatosan arra a pontra nyomta, ahol az isten-nevet sejtette, hogy megcsókolja. A mezüze csengetni kezdett.

Berkovics összereszt. Mi ez? Valami csodára gondolt, valami istenintésre, mert hogy nem ok nélkül berreg a mezüze, hát az bizonyos. Talán nem akarja a jó isten, hogy ő ide belépjen. Gondolkodott, mit tegyen. Aztán eszébe jutott, hátha tévedett. Legyőzte belső borzongását, ujjait megint a mezüzéhez nyomta. Ez most még hangosabban lármázott. Éppen már hátrálni akart, mikor az ajtót belülről hirtelen megnyitották.

— Nézd csak, nézd csak — bólogatott feléje barátságosan egy szőrös arcú ember — én úgy éljek, a példvadnai Berkovics. Csak be! csak be! Ohne faxn, Herr Berkovics.

— Megyek, megyek — engedett Berkovics az invitálásnak — de mondja csak Herr Grüngras, micsoda bánat jött magukra ezzel a mezüzével? Mit muszáj a mezüzének csengetni? Talán a maga apjánál is csengetett? Ugy éljen a maga feje. És maga azt hiszi, egy ilyen neolog-mezüze ér valamit? És mit muszáj annak csengetni? És ha az isten egy kicsit később tudja meg, hogy maga a mezüzét megcsókolta?

Grüngras ur, aki inkább szolga volt, mint hivatalnok, mosolygott. Ugy mosolygott, mintha inkább hivatalnok volna, mint szolga.

— Egy vicc, egy jó vicc — heherészett és egy esztendő szívesen feláldozott volna az életéből, ha tudta volna, mi a vicc Berkovics beszédében. De nem tudta kitalálni és ezért aztán még hangosabban heherészett.

— Grüngras! — kiáltott rá valaki az elrácsozott irodából — már megint röhög.

Grüngras hirtelen elcsendesedett.

— Az urhoz jött, mi? — kérdezte félénken Berkovicsot.

— Kitalálta — mosolygott Berkovics.

Grüngras boldog volt, hogy ezt kitalálta.

— Az ur — szólt suttogva, mintha titkot mondana — az irodájában van. Lepje meg, reb Ezre. Szereti, ha meglepik. A kisasszonykák is mindig a lábuk hegyén lépegetnek, mikor hozzá mennek. Aztán az ajtót hirtelen megnyitják és az ur erre hirtelen elneveti magát. Az ur szereti, ha meglepik. Lepje meg, reb Ezre, lepje meg.

Berkovics nem ágaskodott lábujjhegyre és egyáltalán nem úgy libegett Löwengard szobája felé, ahogy a kisasszonykák szokták. Lassu, nehéz léptekkel csuszott előre a sima linoleumon. Grüngras a fejét rázta, ő nem értette, mért nem akarja Berkovics meglepni az urat.

Ahogy Berkovics az ajtó felé lépkedett, úgy érezte, hogy megint valami ostobaságra készül. A járása ettől még nehezkesebb lett. Egyszer meg is állt. Az jutott az eszébe, hogy visszafordul. De aztán mégis csak előbbre ment. Az ajtóhoz érve kopogott.

Grüngras elbusulta magát. De kár, hogy Berkovics nem akarja az urat meglepni.

Egy barátságos hang belépésre biztatta az öreg embert. Berkovics a szobába lépett.

Ahogy Löwengard meglátta, fölállt, eléje ment és kezét nyújtott. Egyszerűen és barátságosan. Nem látszott meg rajta a milliomos.

— Régen csináltunk mi ketten üzletet — kezdte nyájas barátsággal a beszédet. Örülök, hogy megint látom.

Berkovics köhicsélt:

— Nem üzlet miatt jöttem.

— Nem? Annál jobb. Ha csak barátságból látogatott meg, hát az még kellemesebb.

— Nüná — mosolygott Berkovics kesernyésen.

— De higye el.

— Hiszen hiszem, hogyne hinném. Én is örülök.

— Ne vegye rossz néven, reb Ezre, de ebben kételkedem. Ha maga olyan szívesen jönne ide, mint amilyen szívesen én látom, akkor sűrűbben jönne. Száz esztendeje, hogy nem láttam. Tavaly óta, tudja.

— Igen, azóta. Akkor is nem az én kedvemért jött. Igaz?

— Igaz — vallotta be röstelkedve az öreg ember. Amiatt a párti miatt jöttem. Kár, hogy az a sidech (házasság) kutba esett. Derék, gazdag ember, akit én beszéltem.

Löwengard nyájas, nyílt arca elkomorodott.

— Egy sidech — szólt halkán — úgy jó, ha istentől van.

— Igaz. Hm. Csodálatos.

— Mi a csodálatos.

Az öreg ember nyugtalanul fészkelődött a puha bőrszéken. Beszélni kellett és ez nehezen ment. Mégis csak rászánta magát. A szavak azonban vontatottan bujtak ki a szakála mögül:

— Hát az a csodálatos, Herr von Löwengard, hogy tulajdonképpen most is a kisasszonyka miatt jöttem.

— No nézd csak, nézd. Megint őmiatta. Hát nem tudja?

— Tudom.

— Ugy? És mégis miatta jött?

— Miatta.

— De hiszen ő már menyasszony.

— Leider!

— Leider?

— Leider. Én... én félek, Herr von Löwengard. Löwengard felállt. Most már meglátszott rajta a milliomos. Hideg és méltóságteljes volt.

De Berkovics talán nem vette észre a visszautasító mozdulatot. Most, hogy a kezdet nehézségein átküzdötte magát, csodálatos bátorságot érzett magában. A kedélye is megjött:

— Félek, Herr von Löwengard. És csak ne beszéljen nekem: maga is fél. Nüná, nem fél. De mit kell itt sokat félni. A parti visszamegy és punctum.

Löwengard összeráncolta a homlokát. Nem akart keményen elbánni ezzel az öreg emberrel, de annyira magánkívül volt, hogy nem tudott uralkodni magán.

— Ez egy perfidia — szaladt ki a száján.

— Micsoda perfidia — tüzelt Berkovics. Ha egy párti visszamegy, az még nem perfidia. Nagyszerű. Mért ne mehessen vissza.

Löwengard akaratlanul az asztalra csapott.

— Maga is úgy tesz, mint a lánya — boszankodott Berkovics. Maga csak nem szerelmes abba a vőlegénybe. A kisasszonykát még értem. Azt mindjárt tudtam, hogy ő nem hagyja. Nüná, hagyja. Egy csekélység, hogy micsoda passzió lehet egy ilyen tréfi vőlegény. Majd bolond lesz otthagyni, ha egyszer beleharapott. Az ember otthagyja a szombati halat, ha nem smakkol. De ki hallott már olyat, hogy a zsidó a disznótöpörtöt is otthagyja, ha egyszer belékóstolt? Hát a Hedvig kisasszonyt értem, de magát, Herr von Löwengard, nem értem.

— Kérem — szólt Löwengard — távozzék.

Berkovics elsápadt. Csak most ébredt annak a tudatára, hogy amiért ide jött, az nemcsak számárság, de durva illetlenség is.

— Herr von Löwengard — könyörgött halkán — ne kergessen el. Hallgasson meg. Hiszen tudom én miért jöttem. Félek, Herr von Löwengard. Egy nagy szerencsétlenségtől félek.

És halk hangon, reszkelve elbeszélte az ő bélyi zarándokolását.

— És azóta — fejezte be — itt a fejemben csak kalapál és kalapál.

Löwengard érdeklődéssel hallgatta az elbeszélést. Mély részvétet érzett most az öreg ember iránt. Becsülte a bátorságát is, mert bátorság kellett ahoz, hogy előtte, Keresztessy jövendő apósa előtt, a bélyi ut titkát elárulta. De felvilágosult ember lévén, rebe reb Heinech átka egyáltalán nem rémitette meg.

— De a négy halál? — tördelte Berkovics a kezét.

Löwengard a vállait vonogatta és mosolygott.

Berkovics sóhajtott. Hát hiába jött.

— Nichts für ungut — mentegette magát szomorúan.

Löwengard megnyugtatta és megbocsátóan a vállát veregette.

Berkovics kicsoszogott. Egy tekintetre se méltatta Grüngras urat, amikor az ajtót nyitott előtte. A kudarcára gondolt. A félelem ismét az agyában kalapált.

— Mást kell próbálni — dünnyögött, mikor a lépcsőre ért. Érezte, hogy addig, nem pihenhet, amíg Keresztessytől el nem háritja a végzetet, amelyet ő hívott ki ellene akaratlanul.

Ez a gondolat visszaadta a lelki nyugalmát. Ösztönyszerűen a mezüzét kereste. Ujjai megint a villamos csengőre tévedtek rá.

— Én nem tudom — boszankodott — mit muszáj a mezüzének csengetni?

(Folytatjuk.)

Alulirottak fájdalomtól megtört szívvel tudatják felejthetetlen, hön szeretett és imádott anyjuk, leánya, anyósuk, nagyanyjuk és szeretett rokonuk

özvegy halmi

Deutsch Sándorné

szül. Schosberger Anna bárónőnek

rövid szenvedés után életének 62-ik évében mult hó 22-ikén történt gyászos elhunytát.

A megboldogult hült tetemei mult hó 25-én, vasárnap, délelőtt 10 1/2 órakor a IV., Károly-körut 8. sz. alatti gyász házból a kerepesi-uti izr. temetőben levő családi sírboltban örök nyugalomra helyezettek.

Budapest, 1914. november hó.

Aldás és béke hamvaira!

Özvegy báró Schosberger Zsigmondné, anyja.

Adler Szigfriedné halmi Deutsch Melanie, Riesz Tivadarné halmi Deutsch Rinka, Strasser Róbertné halmi Deutsch Edith, Herzfelder Jenőné halmi Deutsch Marianne, halmi Halmy-Deutsch Viktor, halmi Halmy-Deutsch József, gyermekei.

hevesi Hevesy Lajosné szül. Schosberger Jenny bárónő, báró Schosberger Viktor, testvérei.

Adler Szigfried, Riesz Tivadar, Strasser Róbert, Herzfelder Jenő, vejei.

Báró Schosberger Viktorné szül. Brach Marguerite, sógornője.

hevesi Hevesy Lajos, sógora.

Adler Mary, Riesz Gyuri, Riesz Loli, Strasser Clarisse, Strasser Sándor, Herzfelder Dorka, Herzfelder Pali, unokái.

Az Izraelita Szünidei Gyermektelep-Egyesület igazgatósága mély megilletődéssel tudatja, hogy érdemdús védnöknője

özv. halmi Deutsch Sándorné

szül. báró tornyai Schosberger Anna urnő

folyó évi október hó 22-én jobblétre szenderült.

A megboldogult földi maradványai folyó évi október hó 25-én, d. e. 10 1/2 órakor, a gyász házból (IV., Károly-körut 8) a kerepesi-uti izr. temetőben levő családi sírboltba örök nyugalomra helyezettek.

Budapest, 1914. október hó.

Aldás és béke lengjen porai felett!

Közgazdaság.

A Rimamurányi közgyűlése. A Rimamurány-Salgótarjáni Vasmű Részvénytársaság most tartotta Lánczy Leó v. b. t. t. főrendiházi tag elnöklésével 33-ik rendes évi közgyűlését. A közgyűlés elé terjesztett jelentés megállapítja, hogy a vasipar visszaeső irányzata az üzemév egész tartama alatt erős mértékben jutott érvényre. A kedvezőtlen gazdasági viszonyok a fogyasztást gyengítették és a vasgyártmányok iránti kereslet lényegesen csökkent, úgy, hogy a kiviteli üzlet behatóbb ápolása mellett sem lehetett az üzemek teljesítőkéességét kihasználni. A gyártmányok értékesítésénél is további rosszabbodás állott be és az eladási árak lényegesen mérséklődtek. Ennek dacára az elért nyereség kielégítő volt és megfelelő osztalék lett volna fizethető, ha a társulat nem állana a háborus események hatása alatt. A magasabb tartalékolás a normális viszonyok helyreálltával a részvényesek javára fog szolgálni. A vasérc-termelés 4,820.566 q-ra rugott, a saját használatra termelt barnaszén mennyisége 4,082.284 q. volt. A társulati kohók 2,351.164 q-t termeltek, az acélöntecs-termelés pedig 2,380.274 q-t tett ki. Több részvényesnek a nyereség felosztására vonatkozó felszólalása és az elnök felvilágosításai alapján a közgyűlés a nyereség felosztására vonatkozó és általunk már közölt javaslatot 4563 szavazattal 8 szavazat ellenében elfogadta, a jelentést egyhangulag tudomásul vette és úgy az igazgatóságának, mint a felügyelő-bizottságnak a felmentvényt egyhanguan megadta. Az esedékes szelvények folyó évi november hó 1-étől fogva 10 koronával váltatnak be. Az üzletév végével a nyugalomba vonult Borbély Lajos műszaki vezérigazgatónak a közgyűlés jegyzőkönyvi köszönetét nyilvánította, a közgyűlés végül Biró Ármin vezérigazgató indítványára a hadi jótékony céljaira 100.000 koronát szavazott meg. A közgyűlést követő igazgatósági ülésben Seemann Jenő és Satori Ernő cégvezetőket igazgató-helyettesekké; Pálmai Andor és Décsi Mór főhivatalnokokat cégvezetőkké nevezték ki.

Előfizetési felhívás!

Azokat a tisztelt előfizetőinket, akiknek előfizetése 1914 évi november hó 1-én lejárt, tisztelettel felkérjük, sziveskednének előfizetésüket megújítani, különben a lapot, sajnálattunkra, részükre beszüntetni leszünk kénytelenek.

A kiadóhivatal.

כשר
Stern-Penzió

Abbáziában

44 elegáns és kényelmes, tengerre nyíló erkélyes szobák. Kitűnő magyar konyha. ----- Mérsékelt árak.

□ Szombat és ünnepeken istentisztelet a házban. □

S T E R N M. P E N Z I Ó - T U L A J D O N O S

Naptár.

Vasárnap (1914. november 1.) 5675. *Marchesvan* 12-ike. Hétfő 13-ika. Kedd 14-ike. Szerda 15-ike. Csütörtök 16-ika. Péntek 17-ike. Szombat 18-ika. Hetiszidra: „Vajéro“ (Mózes 1-ső könyvének 18-ik fejezete elejétől a 22-ik fejezet végéig) Hatfő: „Veisoh achasz...“ (Királyok 2-ik könyvének 4-ik fejezete a 38-ik versig.)

Pályázatok.

A szakcsi izr. hitközség elnökségétől.

Pályázat.

A szakcsi izr. hitközség pályázatot hirdet egy kántor-tanítói állásra.

Pályázhatnak 40 éven aluli magyar honpolgárok, kiknek sóhét ubódék vekoré-képesítésük és három elismert rabbitól kabólójuk van.

Fizetés 1200 korona készpénz, 200 korona biztosított mellékjövedelem, modern magánlakás, 200 □-öl házi kert, 15 □-méter tűzifa, apróra felvágva.

Pályázat határideje 1914. november hó 20-ig.

Az állás 1914. december 1-én töltendő be. Csak a próbára meghívottak utiköltségei térítettnek meg.

A kellően felszerelt pályázati kérvények, alulírott elnökséghez intézendők.

Szakcs, 1914. október hó 28-án.

Steiner Mór,
elnök.

A mohácsi Congr. izr. hitközség elnökségétől.

Pályázat.

A mohácsi Congr. izr. hitközség pályázatot hirdet egy III. kántori állásra.

Pályázhatnak magyarul írni és olvasni tudó 40 éven aluli magyar honpolgárok, kiknek שוחט ובדק וקורא képesítésük és három elismert rabbitól kabolojuk van.

Fizetés: 1000 korona készpénz, szabadlakás és fél sechita.

A pályázat határideje 1914. november 15; az állás 1915. január 1-én foglalandó el.

Csak a próbára meghívottak utiköltségei térítettnek meg.

A kellően felszerelt pályázati kérvények alulírott elnökséghez intézendők.

Mohács, 1914. október 23.

Székely Lajos,
hitk. jegyző

Wolf Zsigmond,
hitk. elnök.

Fogak

szájpaddás nélkül, rágásra azonnal használhatók, 4 koronaért. Gyökéreltávolítás főlegesen. 10 évi jótállással 24 óra alatt készítenek, foghuzás teljesen érzéstelenítve. Részletfizetésre is. Rendelés egész nap. Mérsékelt árak.

Dr. HEGEDŰS JAKAB fővárosi fog-specialista
BUDAPEST, VII., Erzsébet-körút 44. szám, I. emelet.
Régl, hasznavehetetlen fogsort átalakítok, használhatóvá teszem

FEHÉR M. MIKSA

Elsőrangú férfi- és gyermek-ruha telepe

BUDAPEST, IV.,
Múzeum-körút 7.

KÜLÖN MÉRTÉK-OSZTÁLY

כשר **Pinkász Jakab étterme** כשר

a NEW-YORK SZÁLLODA új épületében
Wien, II., Kleine Spargasse 5.

T. c. vendégeimnek a legnagyobb kényelmet nyújtja. Ételek és italok elsőrendűeknek elismerve. Elegáns és kényelmes helységek. Lakodalmi és más bankettek a legelőnyösebben rendeztetnek.

Telefon
21990.
interurban

Telefon
21990.
interurban

Londonban 1906-ban diszoklevelet, Bécsben 1908-ban a kamara érmét,
Parisban 1909-ben a legmagasabb kitüntetést kaptam.
Ezenkívül számtalan elism. nyilatkozat áll rendelkezésemre.

GOLDSTEIN RUDOLF

jó hírnévnek örvendő
templomi ornátusok különlegességi áruháza,
polgári és egyenruhás-szabászati terme
Wien, II., Taborstrasse 54.

Számtalan bel- és külföldi hitközségnek
és tábori rabbinusoknak szállítója.

Különlegességek: Lüssterköpenyek és fehér
talárok vászonból, kasmírból és selyemből.
Papi ornátusok kölcsönbe adtnak.

Mérsékelt árak!

Illusztrált árjegyzéket bérmentve küldök.

Goldstein S. A., főkantor.

Neumayer Pülöp

Budapest, V., Deák Ferenc-tér 1. (Erzsébet-tér sarok).

Ajánlja dusan felszerelt raktárát mindennemű belföldi és
valódi perzsa-szőnyegek, függönyök, ágy, asztalterítők,
takarók és átvétőkben. Hazai és egyéb gyártmányok.
Minták és árajánlatok kívánatra ingyen és bérmentve.
Telefon II-21. Telefon II-21.

Szálloda Pensio Grosz

Abbazia, délitengerpart.

ELSŐRENDŰ **בשר** KONYHA.

Pensio 9 koronától feljebb.

Elegáns **בשר** vendéglő

a nyáron át kerthelyiség.

Ujjonnan berendezve. — Izléses jó ételek. — Kitűnő italok. — La-
kodalmak és ünnepélyek alkalmával külön bejárati díszes szalon.

NEIGER J. BUDAPEST, VI.,
TERÉZ-KÖRUT 4.

KOHN ARNOLD

SIRKŐRAKTÁRA

Budapest, VII., Károly-körut 15. szám.

Siremlékek minden ár és kivitelben, át-
helyezések exhumálásokat.

JAVITÁSI MUNKÁK A TEMETŐBEN.

Telefon: 18-76.

SZOMBATON ÉS ÜNNEPNAPON ZÁRVA.

Gyógyszerárú, kötszer, illat- szer, tea, cognac, gyógybor

legelőnyösebb beszerzési forrása:

GEIGER IMRE „Orient“ drogériája
Budapest, VIII. kerület, Baross-utca 112. szám.

(Telefon: József 42-34.)

A Risón I' Cioni borok magyarországi főraktára.

Breiner Pensio Lovrana

Osztrák Riviera.

Korszerű palota, fölséges fekvéssel. 50, minden kényelemmel
berendezett szoba. Valamennyi a tengerre néző balkonnal.
Villanyvilágítás, forrás- Diätkurák diabetikus
viz. Kitűnő izr. konyha. és egyéb betegségek
Lábbadozó betegeknek esetén, orvosi kezelés
□ □ kiválóan alkalmas. □ □ □ □ □ □

בשר NYERS LUDZSIRT,

bőrt és hájat, legolcsóbban, megbízhatóan
rendeljen 1890 óta fennálló

Stein Bernát baromfi-kereskedő
cégnél Budapest, IX,
Raday-utca 9. szám.

Telefon: József 4-74.

Iskolák

megnyitása alkalmával:

Fiu-kosztüm	3-14 éveseknek	K 18.- 36.-
Fiu-öltöny (mellényes)	9-15 „	K 28.- 40.-
Fiu-öltöny (hosszu nadrággal)		K 32.- 48.-
Fiu-felöltők		K 24.- 50.-
Fiu-télikabátok		K 32.- 60.-
Leányka matrózruhák	3-15 éve- seknek	K 28.- 50.-
Leányka felöltők	3-15 éveseknek	K 30.- 50.-
Leányka télikabát	3-15 éveseknek	K 36.- 70.-

Neumann M.

cs. és kir. udvari és kamarai szállító

Budapest, IV., Múzeum-körut 1/E.